

HİKÄYE



NÖBETÇİ ZEYTİN

Salih GÜLEN



8
KUTUP

NÖBETÇİ ZEYTİN

Salih Gülen

NÖBETÇİ ZEYTİN

Salih Gülen



Nöbetçi Zeytin

Copyright © Sütun Yayınları, 2009

*Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'ye aittir.
Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'nin önceden
yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt
sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.*

Editör
Kalender YILDIZ

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Hüseyin KASIMOĞLU

ISBN
978-975-9089-65-8

Yayın Numarası
59

Basım Yeri ve Yılı
Seda Ozalit Kısıklı Cd. No: 49
Altunizade/İSTANBUL
Tel: (0216) 651 13 73
Ocak 2009

Genel Dağıtım
Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Sütun Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.sutun yayinlari.com

İçindekiler

- 9 Yumurta Tavasý
- 17 Kur'an bilir misiniz?
- 25 Sabahın sünneti
- 33 Armut ve krampon
- 43 Ramazan bitti mi?
- 53 Revaniyi çevirdin mi
- 63 Horozunuz yumurtladı mı beyim?
- 83 Dönüş yolu
- 93 Toros
- 99 Döveyim mi öldüreyim mi?
- 103 Non-stop
- 107 Yolunacak kaz

Derdi dörde dönüştürene...

Yumurta Tavası

Küçük yurdun merdivenlerinden inerken koluna girdiği yurt müdürüne az evvel söylediklerini tekrar etti:

– Hocam bakın bizim ev müsait, iftara bütün çocukları alabilirim. Şu an burada kaç çocuğumuz var?

– Otuz talebe var ağabey.

– Tamam, herkesi bekliyorum.

Genç müdür, bu ısrarlı davet karşısında daveti kabul etmekten başka çare bulamadı.

– Tamam, Arif ağabey. Perşembe akşamı gelsek olur mu?

– Tabi ama perşembeye kaç gün var yarın veya pazartesi gelseniz daha iyi olmaz mı?

– Yarın da pazartesi günü de doluyuz ağabey, yalnız perşembe günü boş.

– Geç olsun da güç olmasın. Perşembe bekliyorum inşallah.

– İnşallah...

– Bak tekrar ediyorum bütün talebeleri istiyorum hocam, otuz kişiden az gelerseniz darılırım ona göre.

– Tamam ağabey.

Arif Bey'in asıl mesleği taş fırın inşaatçılığı idi. Fakirliği damarlarında hissederek büyümüştü, sekiz kardeşiyle bir ekmeği bir tas çorbayı paylaşırken öğrenmişti aç kalmanın yanında, paylaşmanın keyfini de. Köydeki evlerinin daracık odasında tıkiş tıkiş yaşarken karar vermişti, Erzurum'dan İstanbul'a gitmeye. Bekâr odalarında geçen çileli günlerinde gün gelir hamallık yaparak, gün gelir su satarak hayatın bir

kenarından tutunmaya çalışırken bir işçi kahvesinde onca kişi içinden kendini seçen bir ustayla taş fırın inşa etmeye başlamıştı. Üst üste koyduğu taşlar, tuğlalar, kendi hayatının da inşaatı anlamına geliyordu. İstanbul'da yıllarca o semt senin bu semt benim, yüze yakın taş fırın inşa etmişti.

Günün birinde fırın inşaatı yapmaktansa fırıncılık yapmaya karar vermiş ardından da elde avuçta ne varsa bu işe yatırmış, Allah, yürü ya kulum deyince küçük bir taş fırın ile başlayan fırıncılık macerası dört ekme fabrikasını netice vermişti.

Durumunu iyice düzeltince üç katlı, muhteşem manzaralı bir villa yaptırmıştı, Erzurum'da köy evinde yaşadığı imkânsızlıkların, bekâr odalarının çaresizliklerinin intikamını alırcasına...

Bir cuma namazı çıkışında çay içmek için beyaz eşya satan bir hemşerisine uğramıştı. Bu ziyaret, hayatında yepyeni bir yolun açılmasına vesile olmuştu. Dükkâna yaşlı bir amca gelmiş, dükkân sahibinden karton istemişti. Dükkân sahibi kartonları ayarlamak için yanlarından ayrıldığı vakit Arif Bey ihtiyar amcaya döndü:

– Hayırdır amca taşıyor musun?

– Hayır evladım, nereden çıkardın?

– E az evvel karton istedin ya.

– Kartonları ben kendime istemiyorum. Dışarıdan gelmiş burada üniversite okuyan talebeler var. Havalar soğuk. Yer yatağında yatarken hasta olmasınlar diye yatakların altına karton ayarlayayım dedim.

– Kim bu çocuklar akraban mı?

– Değil.

– Hemşerin filân mı?

– Ne hemşerisi evladım. Sorsan çoğunun isimlerini bile bilmem. Namazında niyazında çocuklar, ben de emekli halimle onlara ne kadar destek olabiliyorsam o kadar destek oluyorum.

Fırıncının beyninde şimşekler çaktı. Çocukluğunu geçirdiği köy evinde yerde yatarken ne kadar üşüdüğünü hatırladı, gençliğini çürüten bekâr odalarında kalabalık içinde ne kadar yapayalnız kaldığını.

“Amca bu çocuklar nerde?” diyerek kalkmıştı dükkândan. Bir apartmanın bahçe katında tanışmıştı evleri fakir, gönülleri zengin gençlerle. Hemen gidip beş tane yatak alıp göndermişti. Yaptığı bu iyilikten ötürü içi ne kadar rahatlamış geceleri yatağında ne kadar huzurlu uyumuş, mutlu olmuştu.

Bahçe katındaki bu ev, onun için bir uğrak yeri idi artık. Bu eve gidip gelirken zaman içinde gönlüne küçük bir yurt yapma sevdası düştü. Yurt inşaatı için gece demedi gündüz demedi. Tuğla taşırken eski günlerini hatırladı. Kendisini gören talebeler: “Arif ağabey biz taşırız, sen bu yaşta kendini zorlamasan...” dedikleri vakit: “Ne olur beni bu zevkten mahrum etmeyin.” derdi. Yurt bitince adını vermek istediler. Rızı olmadı. Israr edilince: “Benim adımlı, soyadımlı değil de taş fırın adını verirseniz sevinirim dedi.” Taş fırın inşaatlarından yetişen bir adamdan başka hangi isim beklenirdi ki. Adını koymuşken mutfağa da küçük bir taş fırın yapmayı ihmal etmemişti.

Tek hedefleri okuyup vatanına faydalı birer insan olmak isteyen, tertemiz yürekli, namazı sürekli, pırıl pırıl gençleri gördükçe daha bir gençleşiyordu. Kendi ilkokulu ancak bitirmişti. Bu yüzden gençlerin eğitimlerine bir nebze katkı sağlamak onu mutlu ediyordu.

Ramazan ayı idi. Bu gün yurttaki üniversiteli gençleri iftara davet etmişti. Günlerden cumartesiydi, iftara beş gün vardı. Kendince ne ikram edeceğini tasarladı. Pazartesi günü vergi ödeme günüydü, o işlerle uğraştı. Salı günü olduğunda perşembe iftarı için alışveriş yapması gerektiğini düşündü, lakin ekmek arabalarından biri arıza yapmıştı, onunla ilgilenirken alışveriş yapmayı unutmuştu. Çarşamba günü çok

yoğun iş vardı, iş o kadar yoğundu ki iftarı fabrikada işçilerle birlikte açmak zorunda kalmıştı. Perşembe günü olduğunda önceki günün yorgunluğunu tam olarak üzerinden atamama-
nın mahmurluğu ile güne başlamıştı. Aklında bir şey vardı; ama bir türlü hatırlayamıyordu.

Kendi kendine söylendi: “Yahu benim perşembe günü yapacağım bir iş vardı, ama neydi?” Düşündü, düşündü, bir türlü hatırlayamadı. Masa takvimine baktı SSK ödemesi yazıyordu. Muhasebeci nasıl olsa ödemiştir diye düşündü. Neyse çok da mühim bir şey değildi, herhalde ki hatırlayamadı. İftardan bir saat önce eve vardı. Hanımı sofrayı hazırlıyordu. Hatime kaldığı yerden devam etti. İftara on dakika kalmıştı. Kur'an-ı Kerim'i bırakarak salona geçti ve televizyondaki ramazan programını seyre daldı. Kan şekeri iyice düşmüş mahmur bir hâlde televizyona bakarken tam o esnada kapı çalındı. Hanımı balkondan gelenlere baktı ve bir çığlık kopardı:

– Arif! Çabuk gel kapımızın önünde bir sürü adam toplanmış.

– Ne! Eyvah!

– Ne oldu?

– Yahu ben bugün için otuz kişiyi iftara çağırmıştım.

Hanımı ikinci bir çığlık daha kopardı?

– Ne iftarı Arif?

– Yurttaki arkadaşlar gelecekti. Hay Allah... Unutmuşum be hanım.

– Neden bana söylemedin?

– Yaptık bir acemilik.

– Neyse koş kapıya, gelenleri karşıla bari!

– Arif yüzünde sıkıntılı bir tebessümle kapıyı açtı.

– Hocam hoş geldiniz. Hoş geldiniz arkadaşlar. Şöyle buyurun.

Misafirler hayranlık dolu bakışlarla evin içini süzerlerken Arif Bey'i, misafirlere ne yedireceğinin telâşı sarmıştı. Misafir-

leri ikinci kattaki salona aldı. Gençler, evin ihtişamını görünce kim bilir iftarın “ne kadar süper” olacağını düşünüyorlardı; Fırıncı Arif, misafirleri nasıl doyuracağını...

Telâşla mutfağa koştu.

– Kaç kişilik yemeğimiz var Handan?

Bugün kızlar arkadaşlarına davetli diye az yaptım. Senle bana ancak yeter. Yani inanılmaz birisin bey. İnsan otuz kişiyi iftara çağırdığını nasıl unuttur?

– Tamam hanım yaptık bir kabahat uzatma. Şimdi çare bulmamız lâzım. İftara kaç dakika var?

– Sekiz dakika.

– Hadi yahu o kadar az mı kalmış.

– Lokantacı bir arkadaşın vardı onu arasan.

– Bak bu iyi fikir.

Hemen cep telefonu ile lokantacı arkadaşını aradı.

– Alo Âdem, ben Arif... Baksana bana çok acele otuz kişilik yemek göndermen lâzım.

– Bu saatte ne yemeği ağabey?

– Misafirim geldi.

– Ağabey dükkân tamamen dolu. Üç beş kişi olsa neyse otuz kişilik yemek hayatta çıkmaz. Zaten çocuklar servise çıktı motorlar yok.

Arif Bey telefonu kapatırken lokantacıya söylendi. Paniği iyice artıyordu.

– Kaç tane ekmek var hanım?

– İki pide var.

– Hemen ekmek getirteyim bari.

Tekrar telefona sarıldı.

– Alo Erkan, hemen bizim eve otuz tane pide getirin oğlum.

– Ağabey hayırdır?

– Hayır, hayır hadi çabuk ol.

– Tamam ağabey.

Ekmek işi halledilmişti, ama yemek işi ne olacaktı. Arif Bey buzdolabını açtı. Otuz kişiyi doyuracak bir şeyler aradı. Birden “Buldum!” diye haykırdı. Geçenlerde iki koli yumurta almıştı.

– Handan tavayı ocağa koy. Yumurta kızartacağız.

Handan Hanım, iftara gelen misafire sahadanda yumurta ikram etmenin utancı, Arif Bey unutkanlığının ezikliği altında taşıdılar sofraya yumurtaları.

Handan Hanım, küçük tavada her seferinde dört yumurta kızartıyor, Arif Bey salon ile mutfak arasında mekik dokuyordu. Misafirlere kızaran yumurtaları her getirişinde: “Arkadaşlar çok çok özür dilerim. İşlerin yoğunluğunda iftarı unutmuşum kusurumu mazur görün ne olur.” diye defalarca özür diledi.

Yumurtalar tükeninceye kadar Arif Bey’in, elinde tava, salon–mutfak arası gidiş gelişleri sürdü.

Yerin dibine geçmişti. Telâşından, utancından kendi iftarını dahi açamamıştı.

Gençleri uğurlarken tekrar tekrar özür diliyordu. Yurt müdürü tam bahçeden çıkacakken yurt müdürünün koluna girdi:

– Hocam kusurumu bağışlayın. Bu iftar hiç olmadı. N’olur haftaya perşembe tekrar gelin. Gelin ki ben de size kendimi affettireyim.

– Ağabey biz rahatsız etmesek...

– Hâşâ ne rahatsızlığı, Allah rızası için haftaya bekliyorum. Ne olur.

– Tamam ağabey.

Genç öğretmen bu kadar iyi niyetli birini kırmak istemedi. Daveti kabul etti.

Bir hafta sonra perşembe akşamı, iftardan on dakika evvel yine zil çaldı. Kapıyı Arif Bey’in kendisi açtı. Aşağıdan ikinci kattaki hanımına seslendi:

– Handan bizim yumurta tavası neredeydi?

Evin hanımı bir çığlık attı.

Misafirleri ikinci kattaki deniz manzaralı salona alan Arif Bey, elinde kızarmış yumurtalar, yine mutfakla salon arasında mekik dokumaya başlamıştı.

Kur'an bilir misiniz?

Ahmet Albay'a ve Selami Bey'e şükranlarımla...

Genç teğmen sevinçliydi. Uzun zamandır denizden ayrıydı. Deniz ki gönle yerleşmiş mavi bir sevdadır, onu gönülden atmak için ona gömülmek gerekir. Limandan ayrılan gemi, masmavi suları yırtta yırtta İtalya'ya doğru yol almaya başladı.

Güverteden uzun uzun ufku seyretti. Birbirine hasret iki dost tek kelime konuşmadan sohbet ediyorlardı. Ne bir balık ne bir karabatak ne de bir martı... Sadece deniz ve o... Ne büyük bir huzur...

Koca maviliğin ortasında bir nokta büyüklüğündeydi gemi. Oysa limanda bağlı iken ne kadar büyüktü. Sahildeki bir kum tanesi gibi kaybolmuşlardı bu mürekkep deryası içinde. Nehirlerden büyük göller, göllerden büyük denizler, denizlerden büyük okyanuslar olduğunu düşündü, hepsinin aslı bir damla su olmasına rağmen, her şeyin bir büyüğü vardı. Tek bir şeyin büyüğü yoktu, olamazdı. Bir büyükten En Büyük'e giden bir tefekkür meltemi esti ruhunda. Bir gemiden, bir denizden, her şeyin Bir'ine giden kısa bir seyahat...

Yanına subay arkadaşının geldiğini fark etmedi evvela, sonra başıyla ona da denizi gösterdi.

– Hey gidi Akdeniz! Sen bir zamanlar böyle bir deniz değildin.

– Ne demek böyle deniz değildi. Akdeniz her zaman Akdeniz'di, dedi arkadaşı.

– Akdeniz'in Türk gölü olduğu zamanları kast ediyorum. Düşünsene bütün Akdeniz kıyıları bizimdi. Akdeniz bizimdi.

– Doğru. Fas, Tunus, Cezayir, Libya, Mısır, Lübnan, Suriye, Filistin, bir dönem bizimmiş.

– Sadece o kadar mı? Kıbrıs, Rodos, Girit, Yunanistan, Sırbistan, Arnavutluk... O zamanki denizcilik teknolojisi ile bu kadar büyük sulara hâkim olmak; muhteşemlik bu olsa gerek.

– Yalnız Fransa, İspanya filan da Akdeniz kıyısında değil mi amiralim(!) hani Akdeniz Türk gölüydü?

– Fransa'nın Nice şehrini Almanlardan alıp Fransızlara veren Barbaros'tur efendim. İspanyollar dediğin de Osmanlı'ya vergi ödeyen arık bir devlettir. Ha bir de Preveze konusu var ki hiç girmeyelim. Koca haçlı donanmasını Akdeniz'e gömmek için "Barbaros" olmak gerektir.

İki günlük yolculuktan sonra İtalya kıyıları göründü. Tefik' in sesiyle uyandı Ahmet.

– Devletlû Ahmet Paşa Hazretleri(!), İtalya kıyıları zatı âlinizin fetihlerini bekliyor. Kale kumandanı vire teklifimizi reddetti, müsaadeniz olursa kefere kalesini balyemez toplarımla herc ü merc etmek dahi mümkündür. Donanmamız kumandanımızın emirlerini beklemektedir(!)

– Dalga geçmeyi bırak. Geliyorum.

Gemi limana yaklaşırken iki genç subay da hazırlanmıştı. Gemi komutanından izin alarak şehri dolaşmaya çıktılar.

Zeytin ağaçları ve portakal bahçeleriyle dolu tipik bir Akdeniz şehri... Şehir merkezine doğru zeytin ağaçlarının yerini uzun palmiyeler alıyordu. Kıyı boyunca uzanan beyaz boyalı ve birkaç katlı evlerin hemen arkasında apartmanlar uzanıyordu.

Ahmet ve Tefik müzeleri gezerek işe başladılar. Girdikleri ilk müze Eski Roma İmparatorluğu'ndan kalma eserlerle dolu idi. Heykel parçaları, kitabeler, anıt yazıtları, altın ve gümüş

paralar, düz kılıçlar, süslü kalkanlar, üzerinde haç işaretleri bulunan zırhlar, ev eşyaları, Roma İmparatorluğu'nun değişik dönemlerine ait askeri kıyafetler... Romalılara ait ne varsa sergileniyordu.

Ahmet, Tevfik'in kulağına eğilerek:

– Batı Roma'yı da Doğu Roma'yı da bizimkiler yıkmıştı değil mi?

– Evet, dedi Tevfik gülerek. Attila ve Fatih...

Müzenin hemen yanında büyükçe bir kilise vardı. Girmekle girmemek arasında tereddüt ettilerse de meraklarına hâkim olamayarak içeri daldılar.

Küçük ve az sayıdaki pencerelere bir de süsleme yapıldığından kiliseye çok loş bir hava hakimdi. Girer girmez ikonlar ve Hz. İsa'nın heykelleri dikkatlerini çekti. Ortada çok büyük bir haç vardı. Büyük haçın yanında iki tane de küçük haç... Birkaç ihtiyar kendi dillerinde dua ediyor ve mum yakıyordu.

Kilisenin süslemeleri ilgilerini çekti. Santimetre santimetre sabırla işlenmiş süslemeler... Duvardaki ikonaları incelemeye dalmışlarken gelen sesle irkildiler.

Kilisenin başrahibi İngilizce olarak:

– Hoş geldiniz, dedi.

Sesin geldiği tarafa döndüler. Ahmet İngilizce olarak cevap verdi:

– Teşekkür ederiz.

– Yabancıya benziyorsunuz. Nereden geliyorsunuz?

– Türkiye'den geliyoruz.

Cevabını alan rahip birden küçük bir çığlık attı. Sanki uzun zamandır beklediği sevinçli bir haberi almışçasına telâşla ikisinin de ellerini sıktı.

– Türksünüz demek. Çok memnun oldum.

– Biz de, dedi Tevfik.

Rahibin yüzündeki ciddî tavır gitti. Gençlere gülümsedi.

– Kabul ederseniz lütfen odama çıkalım sizi ağırlamak istiyorum.

Ama bizim gemiye dönmemiz gerek.

Durduk yere böyle bir davet almalarından ikisi de işkil-lenmişti. Tevfik fısıltıyla:

– Ağabey bu adam bize Türksünüz diyor, şimdi Osmanlı-nın intikamını bizden almaya kalkmasın, dedi. Ahmet: “Saç-malama ya. Hangi çağda yaşıyoruz. Savaş mı kaldı.” diye iti-raz etti.

Rahip gençlerin fısıltıyla kendi dillerinde konuşmaların-dan davetini kabul etmeyeceklerini düşünmüş olacak ısrar et-meye başladı. Tevfik müteredditti.

– Yok, ağabey ya, beni burası çok kastı. Bence derhâl çı-kalım, diye fısıldadı, ardından da rahibe:

– Davetiniz için çok teşekkür ederiz, deyip reddedecekken Ahmet araya girdi:

– Odanız nerede, odanıza geçelim dedi.

Tevfik'in attığı dirseğe aldırmadı. Rahibin sevecen ve gü-ler yüzlü tavrındaki samimiyet onu etkilemişti. Yan tarafta üst kata çıkan karanlık bir merdiven vardı. Rahibin hareketle-rinden merdivenlere aşına olduğu belliydi. Yukarıdaki odaya geçtiler. Rahip:

– Size ne ikram edebilirim? diye sordu.

Tevfik:

– Varsa kahve alabiliriz, dedi.

Rahip oturduğu koltuğun yanındaki konsola uzanarak üzerinde duran küçük zili alıp salladı. Bir süre sonra yaşlıca bir görevli içeri girip İtalyanca:

– Buyurun efendim.

– Sebastijan bize üç Türk kahvesi yap.

– Tabi efendim, diyerek çıktı yaşlı hizmetli. Rahip konuş-maya devam etti:

– Ben I. Dünya Savaşı öncesinde bir müddet İstanbul'da

Katolik kilisesinde görevli olarak kalmıştım. İstanbul'daki ilk günlerimde Ayasofya'ya da gittim. Asırlara meydan okuyan bu mabedi gezmek çok hoşuma giderdi. O zamanlar Ayasofya'da namaz kılınıyordu. Namaz bittikten sonra içeri girmeyi düşündüm. Bahçede geziyordum ki Ayasofya'dan bir ses duydum. Tanrım ne kadar ruha tesir edici bir sestti. Dayanamayıp içeri girdim ve ömrümde ilk defa duyduğum o sesi dakikalarca dinledim.

Tevfik, Ahmet'le göz göze geldi. Anlatılanlara bir anlam verememenin hayreti içinde dudaklarını büzdü.

Rahip sözlerine devam ediyordu.

– Meğer o ses Kur'an-ı Kerim sesiymiş. O ne muhteşem bir ses, o ne inanılmaz bir ahenk, o ne ruhları kuşatan bir nağme, gönülleri fetheden bir melodi idi. Bütün bir kâinat durmuştu ve o ses, kâinatın sonsuzluğunda yankılanıyordu. Bütün sözleri ve sesleri bastıran bir ses... Okunanlardan hiçbir şey anlamıyordum, ama o tını sıradan bir ses olamayacak kadar muhteşemdi biliyordum. Daha sonra gizlice Kur'an dinlemek için camilere gitmeye başladım. Camidekilerin namazlarını bitirmelerini bekliyor sonra da içeri giriyor ve bir köşede dinliyordum. Dikkat çekmemek için farklı camilere gitmeye çalışıyordum. Bir gün Ayasofya'ya, bir gün Sultanahmet'e bir gün Süleymaniye'ye bir gün Beyazıt'a. Özellikle Beyazıt'ta sütunların arkasına gizlenir, öyle dinlerdim. Bazı Müslümanlar beni fark eder ama bir şey söylemezlerdi.

– Bu bahsettikleriniz ne zaman olmuştu?

– Bin dokuz yüz sekizde. O zamanlar otuz beş yaşındaydım. Gençtim. Şimdiyse yetmiş yedi yaşındayım. Ben kırk iki yıl sizi bekledim.

– Bizi mi beklediniz? Ama neden?

Rahip cevap vermedi. Ahmet ve Tevfik'in şaşkın bakışları arasında ayağa kalktı. Yan taraftaki eski dolabın kapağını gıcırdatarak açtı ve büyük bir ahşap sandık çıkardı. Sandı-

ğın içinden, kumaşlara sarılı daha küçük bir sandık çıkardı. O sandık kilitliydi, konsolun çekmecesinden anahtar dolu bir kese çıkartarak içinden bir anahtarı alıp sandığı açtı. Küçük sandığın içinde atlas bezler vardı ve bezlerin sardığı bir kitap. Rahip bezleri tek tek açıp kitabı çıkardı ve Tevfik'e uzattı. Tevfik neler olduğunu anlamaya çalışıyordu:

– Bu nedir?

– Bu Kur'an-ı Kerim'dir. Ben Hıristiyan'ım ama Kur'an'ın sesine, o nağmesine âşığım. Bu Kur'an'ı İstanbul'da gizlice almıştım. Kilisede kimse görmesin diye onca yıldır saklarım. Kırk iki yıl sonra şükürler olsun siz geldiniz. Lütfen bana biraz Kur'an okur musunuz?

Rahip Kur'an'ı uzattıktan sonra usulca sandalyesine oturdu, ellerini dizlerinin üzerine koydu. Boynunu saygı ile öne büküdü ve gözlerini kapadı. Kur'an okunmasını bekliyordu.

Ahmet'in başından kaynar sular dökülmüştü âdeta. Fısıltı ile Tevfik'e seslendi:

– Sen Kur'an okumayı biliyor musun?

– Hayır, bilmiyorum. Çocukken birkaç sure ve dua ezberlemiştim o kadar. Şimdi sorsan onları da hatırlamam.

İki kafadar mart buzağısı gibi birbirlerine bakıyordu. Ahmet utancından kıpkırmızı oldu. Mahcubiyetin ruhunda yaktığı yangın âdeta yüzüne vuruyordu. Rahip bekliyordu ve bir şeyler söylemek gerekiyordu, lakin aklına hiçbir şey gelmiyordu. Rahibe döndü ve titrek bir sesle:

– Efendim, özür dileriz, biz Kur'an okumayı bilmiyoruz, dedi.

Sandalyesinde saygı ile bekleyen yaşlı rahip, yaşından beklenmedik bir hamle ile birden ayağa kalktı. O ana kadar nezaketli bir şekilde hafif sesle konuşan adamın kaşları çatıldı, suratı asıldı. Ağzını açtı ise de bir şey söylemedi. Sonra titreyen elleriyle Ahmet'in elinden çekercesine Kur'an'ı Kerim'i geri aldı. Eliyle kapıyı göstererek:

– Hemen burayı terk edin. Benim kendi dininin kitabını dahi okumayı bilmeyen adamlara içirecek kahvem yoktur. Çabuk dışarı çıkın, diye bağırdı.

Ahmet ve Tefrik boyunları bükük yüzleri yerde kiliseyi terk ettiler. Bir kilisede Kur'an-ı Kerim okuyamadıkları için azarlanacakları akıllarına gelecek en son şeydi. Gezmeyi bırakıp gemiye döndüler.

Ahmet, Türkiye'ye döner dönmez Kur'an-ı Kerim okumayı öğrendi ancak ne zaman bu olayı hatırlasa o papaz karşısında imiş gibi mahcup oldu.

Babasının Ahmet albaydan dinlediği bu hadiseyi benimle paylaşan kıymetli dostum Selami Bey'e şükranlarımla...

Sabahın sünneti

“Hacı Mustafa, bu nasıl hacılık?” “Hacı adam sabah namazına gelmez mi?” “Sabah namazı münafıklara zor gelir.” “Nefsine uyan, şeytana uyar.” gibi laflar artık zoruna gider olmuştu.

Mustafa hacdan geleli iki yıl olmuştu. Dini bütün bir adamdı. Yalnız sabah namazlarında camiye gitmek cemaate katılmak gibi bir alışkanlığı yoktu. Geceleri çok geç yatardı. Gece yaralarına kadar tartışma programlarını seyreder, horozların uyanma vaktinde uykuya dalardı.

Cami cemaatine göre bir hacı, genç yaşta da olsa, her sabah namaza gelmeliydi. Mustafa cemaatin takılmalarından bunaldığı bir akşam karısına:

– Neriman beni sabah namazına erken kaldır camiye gideceğim, dedi.

– Neriman tamam, inşallah, dediyse de bunun ne kadar güç bir iş olduğunu, olacağını biliyordu.

Mustafa, sabah karısının zorlaması ile gözlerini açtı.

– Kalk Mustafa, ezan okunuyor.

Gözünün birini açtı, diğerini de açıp uykusunu dağıtmak istemedi.

– Tamam, tamam, kalkacağım.

– El âlem laf ediyor. Valla ben de komşulardan utanır oldum. Seni uyandıracağım derken komşunun çocukları dahi uyanıyor Mustafa.

– Yahu tamam.

– Ben senin kalkacağı demelerini bilirim, diyerek yastığı aldı. Mustafa karısı ile kavga edecekti ama uykunun ağırlığından söz söylemeye mecali yoktu.

Gözüne inen ağırlığa rağmen güç belâ doğruldu. Bir iki sendeledi. Güç belâ abdestini aldı. Üstünü giydi; cami yoluna düştü.

Mustafa camiye gideli bir saat olmuştu. Hanımı ha geldi ha gelecek derken iki saat geçti ama Mustafa ortalarda yoktu. Hanımı, herhâlde camidekilerle lafa daldı, diye ilkin pek önemsemedi. Kahvaltı sofrasına dokunmadı, çayı tekrar ocağa koydu.

Saatler ilerliyordu, ama Mustafa'dan haber yoktu. Saat on olmuştu. Hanımı, bu adam habersiz bir yere gitmezdi diye endişelenmeye başladı. Evleneli iki yıl olmuştu ve bir günden bir güne kahvaltı yapmadan çıkmamıştı evden ama saat onu geçtiği halde ortalarda yoktu Mustafa.

“Yoksa başına bir iş mi geldi?” diye vesveselenerek Mustafa'yı aradı. Telefon yatak odasından çalmaya başladı. Telefonunu yanına almamıştı.

Dışarı çıktı. Kime sorsa görmediklerini söylüyorlardı. Önce camiye gitti. Bahçede kimsecikler yoktu. Cami de kilitli idi. Kahveye, berbere, manava baktı yoktu. Mustafa'nın terzi dükkânına kadar gitti. Dükkânda kalfa vardı. “Mustafa ağabey henüz gelmedi yenge. Hayırdır yoksa bir şey mi oldu? ” dedi. Kalfanın sözleri genç kadını daha da endişelendirmişti.

Yoktu. Yer yarılmış da içine girmişti, sanki. Cami imamının evine gitti.

– Hocam bizim bey sabah namazına gelmişti, lakin geri dönmedi.

– Vallahi yenge hanım, sabah namaza geldiğini gördüm, ama çıkışta göremedim.

– Nereye gider ki bu hacı?

– Bizim ihtiyarlar caminin yanındaki çay ocağındadır, is-

terseniz onlara da bir sorun.

Çaresiz çay ocağına gitti. Cemaatten Ahmet Amca: “Kızım namazın farzında sekiz on kişiydik ama Mustafa yoktu.” deyince Neriman’ı bir telâştır aldı. Kendini suçlu hissetmeye başladı.

Saat 11.00 olmuştu. Belki gelmiştir diye eve döndü. Yoktu. Bu sırada dışarıdan hoparlörden biri bir şeyler söylüyor gibiydi. Bu seyyar satıcılar da iyice azıttı. Bu zabıtalara ne iş yapar, diye söylendi.

Mustafa’nın gidebileceği akrabalarını aradı. Arkadaşlarını aradı hiç kimse görmemişti. Polise haber vermeyi düşündü. Koca adam çocuk değil ki kaybolsun. Bu mahalle, Hacı Mustafa’nın doğup büyüdüğü yerdi, onu herkes tanırdı.

Kadıncağız merak içinde çırpınıyordu. Aklına olmadık şeyler geliyordu. Vakit iyice ilerlemiş, öğle ezanı okunmaya başlamıştı. “Adamı zorla sabah namazına gönderdik öğle ezanı okunuyor hâlâ yok. Allah’ım ben ne yapacağım!” diye söylenerek çaresizce bekliyordu.

Mustafa müthiş bir sırt ağrısı ile uyandı. Hemen kapıya yöneldi kilitliydi. Pencereyi açtı demirliydi. “Camide kilitli kaldım, kimse yok mu?” diye seslendiyse de bir cevap alamadı. Uzun bir süre öylece oturdu, derken aklına caminin hoparlöründen yardım istemek geldi.

Bir terzinin mikrofonla ne işi olurdu. Hayatında ilk defa eline aldığı mikrofonu bir sağa bir sola çevirdi. Açtı, ne diyeceğini bir türlü kestiremiyordu. Mikrofonu parmağıyla bir iki defa vurdu. Evet çalışıyordu. Sonra birkaç defa üfleme ihtiyacı hissetti. Şimdi ne diyecekti, “Ey millet ben camide kaldım...” dese kahvedekilere iyi bir eğlence çıkmış olurdu. Sonra ayıkla pirincin taşını, artık nerede görseler kendisine takılırlardı. “En iyisi şu mikrofon işini bırakayım şunun şurasında öğlene iki buçuk saat kalmış nasıl olsa camiye o zaman açarlar.” diye düşündü ve mikrofonu kapattı.

Kapalı kalması bir yana aklına hemen hanımı geldi. Kadıncağız meraktan ölmüştür diye düşündü. Cep telefonunu evde unuttuğu için kendisine hiç bu kadar kızmamıştı. İki buçuk saat gözüne çok uzun bir süre gibi geldi ve yeniden mikrofonu eline aldı. Yeniden üfledi. “Allah’ım ne desem...” diye düşündü. Kısa bir öksürükten sonra aklına ilk gelen kelimeyi “Alo”yu söylemeyi düşündü. Peşinden de kendisini kınadı ve: “Oğlum bu telefon mu, cami hoparlöründen alo denir mi?” diyerek mikrofonu kapattı. Ardından toparlandı. Ha telefon ha mikrofon ne fark eder. Telefonla konuşmuyor muyum bununla da konuşurum. Bu cesaretle mikrofonu açtı ise de bu çok kolay bir iş değildi. “Bir defa daha deneyeyim.” derken aradığı kelimeyi buluvermişti: “Deneme... Deneme... Deneme 1, 2, 3...”

Soğuk terler döküyordu. Sıkıntılı zamanlarında olduğu gibi yine kaşınmaya başladı. Mikrofonu yeniden eline aldığı anda nedense tekrar üfleme ihtiyacı hissetti. İçinden “Ulan kebabçının ocağına bu kadar üflesem kebablar kömür olurdu be.” dedi. Mikrofonu, dondurmasını tutan bir çocuk gibi nazıkça tuttu. Başını omuzların arasında gömmeye çalıştı. Sesini inceltebildiği kadar inceltti. “Deneme... Şey... Arkadaşlar... Ben Terzi Mustafa... Mustafa... Şu an camide kilitli kalmış bulunuyorum. İnsanlık namına sesimi duyanların imama haber verip camiye açtırmasını bekliyorum. Tekrar ediyorum ben camide kilitli kaldım duyanlar imama haber versin.” İşte hepsi buydu. Bütün heyecanını atıvermişti. Bir ara aklına kalfasını çağırmak bile geldi. “Şaban... Oğlum Şaban neredesin. Şaban Kalyoncu acele camiye bekleniyorsunuz!”

Caminin ilerisindeki çay ocağındaki ihtiyarlar birbirlerine şu soruyu soruyorlardı:

– Ahmet Efendi, kim rahmetli olmuş. Mevtanın adını alamadım. Bir Mustafa dedi bir Şaban dedi.

– Vallahi ben de anlamadım.

Caminin hoparlöründen yayılan sesi duyan güler yüzlü imam, Mustafa'nın imdadına yetişmişti.

Şeytan aklına olmadık şeyler getiriyordu; ya Mustafa'ya namaza giderken araba çarptıysa, ya fenalaşıp bir yere düşüp kaldıysa. "Olamaz" dedi. "İmam camiye geldiğini görmüş." İçi biraz rahatladı. Peki, camiden çıkınca başına bir iş gelmişse... Ama sünnette orda olan adam farzda yokmuş. Ağlamaya başladı. Gözyaşları boncuk boncuk dökülürken kapı çaldı. Gözetleme deliğinden küçük bir çocuğun kapıda beklediğini gördü. Kesin bir şey olmuştu.

– Mustafa Ağabey'in evi burası mı, diye sordu çocuk.

– Evet yavrum.

– Terzi Antalyalı Hacı Mustafa Ağabey'in evi yani.

– Evet, çocuğum yoksa kötü bir şey mi oldu, dedi ve elleri titremeye başladı. Kendini en kötü sona hazırlamalıydı. Ne kadar çaresiz olduğunu hissetti. Evet evet, kesin Mustafa'nın başına bir iş gelmişti.

Çocuk:

– Caminin hocası Mustafa Ağabey'i bulmuş da size haber vermeme söyledi.

Genç kadın şaşkınlık ve korku ile çocuğa sordu:

– Yaşıyor muymuş?

Küçük çocuk soruyu yanlış anladı:

– Bilmiyorum kaç yaşındaymış.

Kadın bir koşu camiye gitti. Cemaat de imam da namaza durmuştu. Namazın bitmesini bekledi. Ardından cemaat dağılmaya başladı. Genç kadın, uzun boyu, iri gövdesi ile sallanarak yürüyen kocasının kapıdan çıktığını görünce çok sevindi. İçinden koşup boynuna sarılmak geldi. "Mustafa!" diye bağırarak sarılmak.

Mustafa:

– Hayrola hanım sende mi namazları camide kılmaya başladın?

– Seni merak ettim Mustafa. Sabah gittin gelmedin saatlerdir seni arıyorum. Meraktan çatlattın beni.

Bu arada söze karışan imam:

– Yenge bütün mahalle duydu ben sen de duymuşundur diye düşündüm ama yine de ne olur ne olmaz diye haber saldım, dedi.

Kadın mânâsız gözlerle Mustafa'ya bakınca Mustafa:

– Yahu sorma. Sabah namazı için buraya geldim. Namazın sünnetini kıldım. Ondan sonra bekle Allah bekle. Hocam Kur'an okuyor. Bir sayfa bitiriyor, bir sayfa daha, bir sayfa bitiriyor, bir sayfa daha... Farza bir türlü durulduğu yok. Hacı Hüsrev'e: "Niye namaza durmuyoruz?" diye sordum. Hacı Hüsrev meseleyi izah etti. Ben diğer vakitler gibi hemen durulur diye ezan bitmeden camiye damlamıştım meğer sabah namazında diğer vakitlerdeki gibi değilmiş usul. Ben de farza duruluncaya kadar mahfile çıkan merdivenin altında biraz kestireyim dedim. Bir uyandım saat on bire geliyor. Kapıyı vurdum, camdan seslendim kimse sesimi duymadı. Başka bir vakit olsa namaza gelenler olur, sabah namazından sonra kim gelsin.

Mustafa, başından geçenleri bu şekilde özetleyince imam sözü tamamladı:

– Mustafa Ağabey seni böyle görünce aklıma Peygamber Efendimiz'in bir hadisi geldi: "Yedi kişi vardır ki Allah, onları hiçbir gölgenin olmadığı kıyamet gününde kendi gölgesinde gölgeler. Bunlar: Adaletli devlet başkanı, Allah'a ibadet duygusu içinde yetişen genç, kalbi mescide bağlı olan (namazlarını cemaatle kılmaya gayret eden) kimse, Allah için birbirlerini seven, Allah rızası için bir araya gelip, Allah rızası için ayrılan iki kişi, güzel ve makam sahibi bir kadın tarafından davet edildiği halde: 'Ben Allah'tan korkarım' deyip icabet etmeyen kimse, sağ eliyle verdiğini sol eli görmeyecek kadar gizli bir

şekilde sadaka veren kimse, Allah'ı tek başına zikrederken gözlerinden yaş boşanan kimse.”

– Ağzına sağlık hocam.

– Ağabey sen de kalbi mescide bağlı olan namazlarını cemaatle kılmaya gayret eden bir kimse olarak inşaallah bu müjdeye nail olursun.

– İnşallah hocam inşaallah diyen Hacı Mustafa, kahvaltı yapmak için eşi Neriman'la evinin yolunu tuttu.

Armut ve krampon

8 O'li yıllar. Mevsimlerden yaz. Mahalle camiinin Kur'an kursunda bir oda. Dizleri üzerine oturmuş, yirmiden fazla çocuk, önümüzdeki Kur'an-ı Kerim'lerden heceleyerek ayetler okumaya çalışıyoruz.

Her yaz okulların tatil olmasından birkaç gün sonra başlayan Kur'an kursuna gidiyorduk; ben ve komşumuzun benimle yaşıt oğlu Mehmet Ali. Mehmet Ali, kursa öyle pek istekli gelmezdi; babasından biraz yüz bulsa...

Ben kendimce koyu Fenerliydim, o da koyu Cimbomluydu. Babası sırf kursu aksatmaması için ona sarı kırmızı bir top almıştı. Rize'de oturup da neden İstanbul takımlarını tutardık bilmezdim. Benim ne İstanbul'u görmüşlüğüm vardı. Ne de Fenerin maçına gitmişliğim; ama "ölümüne" Fenerli idim ve bunun için tartışmaya ve hatta kavgaya hazırdım. Mehmet Ali de Cimbom için aynısını yapardı. Beşiktaşlılar da bizden aşağı kalmazdı hani.

Mahallede taştan kaleleri olan, korner çekilecek kadar geniş bir alan olmadığı için üç kornerin bir penaltı olduğu, taş atışlarının ayakla yapıldığı, çektiği şut gol olmazsa şutu atanın kaçan topu getirdiği beşte devre onda biten maçlar oynardık. Yazı tura atışının -herhalde paramız olmadığı için- parayla değil de bir tarafına tükürülmüş bir taşla "yaş mı kuru mu" diye yapıldığı bir oyundu futbol bizim için. Taş sadece kura çekiminde kullanılmazdı. Kaleyi de taşlar belirlerdi. Kale direği taş olunca ister istemez tartışmalar da beraberinde gelirdi.

Bir defasında Mehmet Ali'nin çektiği top tam taşın üzerinden gitmişti biz de: "Direk... Direk... gol değil!" demiştik, Mehmet Ali hemen: "Tam direk değil, direğe çarpıp içeri girdi. Bal gibi gol." diye tutturmuştu. Biz bu golü saydırmazdık lakin Mehmet Ali'nin: "Golümü saymazsanız topumu alır giderim." tehdidi hiç hafife alınacak gibi değildi.

Maçların tek problemi top meselesi değildi bir de kaleci işi vardı. Kalecinin gol yediğine canı sıkılmazdı da yokuş aşağı kaçan topu getirirken canı çıkardı. İki taştan ibaret kalenin üst direği; kalecinin zıplayarak ulaşabileceği son nokta kabul edilirdi. Bu yüzden kaleye mümkün olduğunca kısa boylu birini geçirirdik. Kimse kaleye geçmek istemediği için ya mahalenin küçük çocuklarını file bekçisi(!) yapardık.

Laf aramızda ben artistik bir gol yiyip kalecilik yükümlülüğünden kurtulmayı severdim. Kaleden kaleye atılan goller sayılmazdı. Nedense hepimiz kendimizi golcü görürdük. İşimiz gol atmaktı. Diğer mevkiler işkence kabilinden, angarya sayılırdı. Bütün bunlardan olsa gerek memleketimizde iyi kaleci az yetişir. Yalnız Rizespor'un birinci ligde olduğu dört sene Rize – Trabzon maçlarına biletsiz gitmiş, kaleci Şenol'u (Güneş) görmüştük. O zaman biraz ona imrenip kaleye geçtiğim oldu lakin bu heves kısa sürdü, kalecilik bana göre değildi. Kaleci oyuncu kuralı da bu kaleci yokluğundan çıkmıştı. Kaleci olduğum hâlde oyuncu gibi gol atma sevdamdan bom boş kaleye çok gol yedim.

İkinci vakti başlayan maçta on gole, ulaşılmamışsa maçları bitiren tek şey akşam ezanıydı. Müezzinin "Allahuekber" nidası maçı anında bitirirdi. Kim öndeyse o kazanmış olurdu. Ezanın namaza çağırma dışında böyle bir tarafı da vardı bizim için.

Bazı gazetelerin arka sayfalarında yer alan futbolcuların resimlerini kesip duvara astığımız olurdu. Bununla da yetinmez kim kaç numaralı formayı giyiyor hepsini tek tek bilirdik.

Çarpım tablosunu ezberlemek zor gelirdi ama yedekleri ile birlikte on sekiz kişilik kadroyu ezberlemek zor gelmezdi. Hem de öyle bir ezber ki forma numaralarına, oynadıkları mevkilere, hangi takımdan transfer edildiklerine kadar yapılan deruni bir ezberdi bizimkisi.

Kur'an kursunda üç aşamalı bir eğitim vardı. Birincisi Kur'an'ı yüzünden okuma, ikincisi sure ezberleme, üçüncüsü de dinî bilgiler öğrenme. Bu eğitimin sonunda hocamız güreş turnuvası da düzenler birinci olana küçük hediyeler verirdi.

En sevdiğim bölüm dinî bilgilerden yapılan sözlülerdi. Gerçi güreş turnuvası da zevkli idi ama sadece seyredersen. Yok, illa güreşeceğim dersen onca kişinin ortasında yenilmeyi ve gururunun incinmesini göze alman gerekiyordu. Hoş yensen bile bir yerlerin acıyarak bitirirdin turnuvayı. Ağrısı bir hafta sürerdi.

Bir keresinde Mehmet Ali ile güreşmiş, onu tuşla yenmiştim. Fakat güreşirken kolumdan öyle bir ısırılmıştı ki kolumun morluğu bir ay gitmemişti.

O yıl da birinci ve ikinci aşama bitmiş üçüncü aşamaya başlamıştık. Hocamız bu derslerde bazen ilmihal okurdu bazen Peygamberimizin hayatını bazen de bizim anlayacağımız hadisleri... Derslerin bitiminde de sorular sorardı.

Her soru cevap faslında bizim Mehmet Ali'nin rengi atar, elleri titrer, soluk alıp vermesi değişirdi. Heyecanı da kademelidir. Konuşurken kekelemeye başlaması heyecanının ilk aşaması idi. Hocamıza tuvalete gitmek istediğini söyleyeceği zaman ise en üst seviyesi.

Sorunun cevabını bilse bile bazen bildiklerini de söyleyemezdi. Çenesi bir türlü açılmazdı. Sabah akşam çenesi kapanmayan çocuğun kolumu kaptı mı kopartırcasına kavrayan çenesi, hocanın karşısında kilitleniverir, dut yemiş bülbüle dönerdi. Hocamızın soruyu bilemeyenlere verdiği tek ceza küçük çikolata aldırmaktı. Ne döverdi ne de kötü bir söz söylerdi.

Küçük çikolataları da soruları bilenlere mükâfat olarak verirdi. Okulda öğretmenimizin cetvelleri, aşağı mahallede iken gittiğimiz hocanın “Haydar’ı” yanında bu, ceza bile değildi.

Cezalılardan gelen çikolatalar soruları bilenlere verilir di demiştim ya bir keresinde soruyu bildiğim için hoca, mükâfat olarak bana Mehmet Ali’nin getirdiği çikolatayı vermişti. Eve giderken Mehmet Ali çikolatayı isteyince ben de çikolatayı kazandığımı söyleyip yanında yemiş ve kaçmışım. Kaçmışım ama Mehmet Ali’nin arkamdan attığı taş, bana yetişmiş kafamda şaklamıştı, taşın yaptığı şişlik, bir hafta boyunca ya tağa her uzanışımında kendini hatırlatmış, hep aynı tarafıma yatırmıştı beni.

Mehmet Ali ile aynı mahallede hatta bahçe duvarı ortak evlerde oturuyorduk ama aynı okula gitmiyorduk. Onlar bizim mahalleye iki sene evvel taşınmışlardı ve hâlâ eski mahallesindeki okula gidiyordu. Okulunun ne kadar iyi olduğunu anlatır dururdu M. Ali. Karnesinde üç tane “geçer” vardı. Benim matematik dışında bütün derslerim “pekiyi” idi ama beni sinir etmek için benden daha iyi bir okulda okuduğundan bahseder dururdu. Yok efendim basketbol sahalarında iki tane pota varmış, zemini beton olduğu için ayakları çamur olmuyormuş, kantinlerinde hem tost hem hamburger satılıyormuş falan filan... Hani okula yüzü olsa dediklerini kaale alacağım lakin kendisi okul artığı. Bir gün olsun öğretmenin ne kadar bilgili olduğundan laboratuvarlar imkânlarının ne kadar iyi olduğundan bahsetmez mi adam. Yok, Mehmet Ali’nin yaptığı tek şey okulunun imkânlarını anlatarak gıcık etmek.

Ben de az değilim elbette. Bahçedeki armut ağacında armut yediğim bir gün yine Mehmet Ali okulundan dem vurmaya başlayınca ben de: “Oğlum okulun madem o kadar kaliteliyse neden karnende resim ve müzikten başka pekiyi yok.” Bizimki sınırdan delirdi. Ben ağaçta olmanın verdiği güvenle Mehmet Ali’ye yüklenmeye devam ediyorum derken Mehmet

Ali yine yaptı yapacağını. Kafamdaki eski şiş yeni inmişken hemen onun yakınında bir yerde yeni bir tepcecik yükseldi. Ben de karşılık vermek istedim ancak ağaçta idim ve armut atmak bir şey ifade etmeyecekti. Nasıl olsa yakalarım diyerek aşağı inmeye çalışırken Mehmet Ali tozu dumana katıp tüymüştü.

– Mehmet Ali ben seni nasıl olsa yakalarım oğlum, diye arkasından bağırdığımda dönüp bana nanik yapınca kan bey-nime sıçradı. Eve girdikten sonra balkondan nanik yapmaya devam etti. Taş atacaktım ama ben on tane taş atsam ya biri ya ikisi ancak isabet ederdi hem balkondaki adama taş atmak da olmazdı. Mehmet Ali gibi kabiliyet düşmanı bir adamın her attığını denk getirmesine bir mana veremezdim. Sanırım tek kabiliyeti iyi bir atıcı olmasıydı.

Kur'an kursundaki son günlerimizdi. Bir gün, ikinci akşam arası beşte devre onda biter diyerek maça başlamıştık. Okulların açılmasına on beş yirmi gün kalmıştı. Okullar açıldıktan sonra Mehmet Ali'yi çok göremeyeceğimi biliyordum. Çünkü o, hafta içi okula hafta sonu dershaneye giderdi. Belki de babamın maddi imkânsızlığının tek sevindirici tarafı hafta sonu dershane işkencemin olmamasıydı. Bir gün Adnan Amca evin önünde babama: “Ziya Bey, sizin oğlanı da bizim Mehmet Ali ile birlikte dershaneye gönderelim hem derslerine faydası olur hem de iyi arkadaşlar, birlikte gidip gelsinler.” demişti de canım babam başını kaşıyıp “Yahu ben ayın sonunu anca denk getiriyorum, iki yakam bir araya gelmiyor oğlanı nasıl dershaneye göndereyim?” diyeceği yerde: “Aslında iyi olur ben bizimkiyle bir konuşayım.” demiş ve beni aşağı çağırıyordu.

Oğlum buraya gelir misin. Bak Adnan Amca'n Mehmet Ali'yi dershaneye gönderiyor ben de seni göndereyim beraber gidip gelirsiniz, olur mu evladım, dedi.

Babamın başkalarının yanındaki bu abartılı nezaketine, sevecen aile babası tavırlarına bayılırdım. Ben de evin akıllı

uslu büyük oğlu pozlarıyla karşılık verirdim ona. Bir de her cümlenin sonuna “babacığım” hitabını eklerdim. şu babam matrak adam, aslında biz müthiş bir tiyatro ikilisiyiz. San-ki her şeyi bana soruyormuş gibi yaparak ne demokratik bir aile babası olduğunu gösteriyordu. Ben de söz dinleyen efendi çocuk rolü kesiyordum. Oysa babamın çocuk eğitiminde, ter-liğin yeri ve önemi üzerine kitap yazacak kadar kabiliyeti ve tecrübesi vardı. Bizim evde terlik sadece ayağa giyilen bir eşya değil, çocuk inadını kırmak için de en mühim araçtı. Benim inadım da keçileri aratmazdı hani.

Babama gülümsedim

– Babacığım neden dershaneye gitmemi istiyorsun?

– E oğlum derslerine faydası olur.

– İyi de babacığım benim derslerimin tamamı zaten pekiyi, dedim. Kısık sesle de “Matematik hariç.” diye mırıldandım.

– Ama dershaneye gidersen daha da başarılı olmaz mısın?

– Sanmıyorum babacığım. Zaten öğretmenimiz bütün dersleri bize çok iyi öğretiyor. Hem beni sınıflar arası bilgi ya-rışması için gruba yazdı.

– Demek bilgi yarışmasına seçildin, çok güzel. Bak ders-haneye gidersem babam masraf yapar, diye endişelenme ođ-lum. Ben öderim.

– Hayır babacığım ondan değil. Öğretmenimiz hafta son-larında çok ödev veriyor. şimdi dershaneye gidersem o ödev-leri nasıl yetiştiririm.

Adnan Amca hayran hayran bizi dinliyordu. Saçımı ok-şadı.

– Maşallah. Ne kadar akıllı bir oğlunuz var Ziya Bey. Be-nim oğlan da böyle olsa ben de göndermem zaten dedi.

Okulumuzun dıştan görünüşü Mehmet Ali'nin okulu ka-dar güzel değildi. Küçük bahçesinde bir tane basket potası vardı onun da çemberi yoktu. Buna rağmen tek pota basket

maçları yapardık. Potada çemberin arkasına çizilen ve hayal meyal seçilebilen dikdörtgen içine topu çarptıran basket atmış sayılırdı. Bizim gibi taşın üzerinden giden topun gol olup olmadığını anlayan çocuklar için bir şutun basket olup olmadığını anlamak hiç mesele değildi. Basketbolu çembersiz bir potada öğrendiğimizden midir bilmem, büyüüp de liseye gittiğimizde turnike atmayı bir türlü beceremedik, ama çok iyi üç sayılık attık.

Öğretmenimiz iyi biriydi, o ve eğitimdeki en mühim yardımcısı bir metrelik cetvel; dersleri çıt çıkarmadan dinlememizi, ödevlerimizi noksansız getirmemizi sağlardı. Sınıf öğretmenimizin ta o zamanlardan bir vazife şuuru kazandırmış olmasında bu cetvelin katkısı inkar edilemezdi.

Mehmet Ali ile kursa gitmeye devam ediyorduk. O gün kurs çıkışındaki maç için tuttuğumuz takımlara göre ayrıldık. Biz Fenerliler kalabalıktık bir takım ediyorduk, Mehmet Ali de Cimbomluları, Beşiktaşlıları topladı. İçlerinde bir Trabzonsporlu da vardı. Hani Fener'e karşı üç büyükler karması gibi bir şey oldu. Hemen kendimize birer futbolcu ismi seçtik. Ben her zamanki gibi Selçuk (Yula) oldum. Diğer arkadaşlarımdan kimi İlyas (Tüfekçi) oldu, kimi Müjdat (Yetkiner). Kaleci, Yaşar (Duran) oldu.

Mehmet Ali, Hodziç oldu. Ben: "Bari Müslüman bir futbolcu olsaydın ne diye gavur futbolculara özeniyorsun." diye dalga geçmek istedim. O ise: "Adam Müslüman be Tarık Hodziç." dedi. Türk olmayanların Müslüman olamayacaklarını sanan ben Mehmet Ali'den bir şey öğrenmişim. Bir de o zamanlar Mustafa (Denizli) Galatasaray'a yeni transfer olmuştu. "Mustafa'yı aldınız, Mustafa olsana." dedim. "Git be o Galatasaraylı değil, Altaylı. Ben Hodziç'im." dedi teklifimi kabul etmedi.

O gün babasının yeni aldığı krampon ve tozluklarla maça geldi. Babası Kur'an'a geçince böyle bir hediye almıştı ona.

Gıcır gıcır kramponlardan gözümüzü alamıyorduk. Kramponların tek kusuru babasının büyüyünce de gıysın diye bir nulara büyük almış olmasıydı. Ayakkabılarının upuzun iplerini bileklerinden bağlamasa kramponları ayağından uçup gidecekti. Tozluکلarı bembeyazdı. Simsiyah ayakkabı ve bembeyaz tozluکلarını görünce çocuksu bir kıskançlıkla alay etmeye başladım. “Mehmet Ali Beşiktaşlı olmuş, Mehmet Ali Beşiktaşlı olmuş...” Bizimkisi ayakkabılarına baka baka yürüyordu beni duymazlıktan geldi. Topunu tarladan bozma sahanın ortasına dikti. “Takımları oluşturalım.” dedi. Bense beni duymamasına daha bir sinir oldum, bu sefer, ayakkabılarının büyüklüğüne takılıyordum. “Mehmet Ali palyaço ayakkabısı giymiş. Mehmet Ali palyaço ayakkabısı giymiş.” Bizimki yine kızmamıştı ama onun sakinliği beni sinir küpü yapmaya yetmişti. Bana döndü ve: “Sen önce kendi ayakkabılarına bak.” dedi. Gayr-i ihtiyarı ayakkabılarıma baktım soldaki iyi olmasına iyiydi de sağ ayakkabımdan ayak başparmağım görünüyordu utandım. Herkes gülmeye başladı. Hadi ayakkabı delinmesine delinmişti de çoraba ne oluyordu da ayakkabıya uymuştu. Mehmet Ali herkesten çok güldü.

Maç başladı. Bizim Fenerliler kuru kalabalıktı ve Fener'i tutmaktan başka meziyetleri yoktu. O gün 10-4 yenildik. Ben bir gol attım Mehmet Ali dört tane attı. Maç esnasında şuna iyi bir hareket çekeyim de bana gülmek neymiş görsün diye bir tekme vurayım, dedim. Mehmet Ali topu önüne katmış kenardan geliyordu. Benim hareketimi sezmiş olacak nasıl yaptıysa çekirge gibi bir zıpladı ve ben tarlanın kenarındaki ağaçlardan birine öyle bir tekme savurdum ki... Artık ayakkabımın ucundan üç parmağım görünür olmuştu. Çok acıdı ama erkekliğe laf getirmemek için gık çıkarmadım. Oynamaya devam ettim.

Kolumu ısırması, kafamı şişirmesi, benim topum da benim topum diye böbürlenmesi bir yana bir de ayak acısı için içine girince Mehmet Ali bir dersi hak etmişti.

İkimiz de armudu çok severdik. Maç arasında küçük kardeşim Abdullah'a planımızı anlattım. Maç bitince de Mehmet Ali'yi ağız ucuyla tebrik ettim ve ona bizim armuda çıkmayı teklif ettim. Kabul etti. Ben atik davrandım ayakkabılarımı çıkardım ve ağaca tırmandım. O da yeni kramponlarını çıkartıp peşimden geldi. Daldan dala atlayıp bulduğumuz armutları elbisemize sürüp temizleyerek yedik. Bu arada kardeşim Abdullah, ağacın dibine düşen armutların en sulusundan en çürüğünden iki tane seçip ayakkabıların burnuna yerleştirdi.

Ağaçtan indik ayakkabılarımızı giydik bizimki hâlâ zafer sarhoşuydu. Ayağındaki ıslaklığı ter zannetti. Biraz da top sektirdik. Sonra akşam ezanı okundu eve dönüş vaktiydi. Ben evin ön balkonundan Mehmet Ali'yi takip etmeye başladım. Alacakaranlıkta ayakkabılarını çıkartıp pis çoraplarıyla içeri girdi. Birkaç dakika sonra, önce Müzeyyen Teyze'nin çığılığı sonra da Mehmet Ali'nin ağlaması...

İşte bu, intikamımı almıştım.

Meğer bizimki o akşam, o armutlu çoraplarla bütün evi dolaşmış ardından da koltuğa uzanmış. Annesi kokuyu alıp da ne olduğunu anlayınca olanlar olmuş.

Her şey iyi güzeldi. İki gün intikamımı almış olmanın verdiği mutlulukla geçti lakin üçüncü gün kurs çıkışında annem kafama buz koyuyordu.

Mehmet Ali kafama üçüncü tepeyi dikmişti.

Ramazan bitti mi?

“E linden gelse tatlıyı da etli yaptırtacak.” diyenlere ters ters baktı. Bir çift laf etmek istedi, vazgeçti. Münasebetsiz adamlar... Sanki parasını kendileri veriyordu. Ne yerse yerdı, kendi malı değil miydi? “Şişko” “Tombul” denilmesine kulak asmıyordu ama kendisini de biraz etine dolgun bulmuyor değildi. Bir kazan yemeğe bana mısın demezdi, lakin şişkoluğu ile alâkalı lâkırdılara karnı toktu. Artık bu tip takılmalara sinirlenmez olmuştu ama köyün inekleri ile mukayese edilmesine dayanamıyordu.

Kendisine: “Ökkeş Dayı, çok yemek israftır. Memlekette bunca aç, fakir insan varken senin bu kadar çok yemen caiz mi?” dendiği vakit: “Ne yani, ben nimeti israf mı ediyorum arkadaş. Rabbim nimetini kulunda görmek ister.” deyip zeytinyağı gibi üste çıkıverirdi.

Gideceği yere kendinden önce varan bir göbeği, bu göbeği saklamaktan uzak mavi çizgili beyaz bir gömleği vardı. Bir de gömlekten daha meşhur ha koptu ha kopacak düğmeleri. Onu bilenler kendisini bir kilometre öteden tanırđı. Hayatta hiç acelesi olmamıştı. Köylü, oğlunun doğumu için köyün bir ucundan yürüyerek iki saatte ancak gelebildiğini konuşurdu. Bir de binek eşeğinin sakat kalışı dilden dile dolaşırđı.

Üzüm yemesini seyre doyulmazdı. Salkımın ucundan kibarca tutan iri elleri arasında salkım can çekişirken taneler sanki ağzına düşmemek için kaçmak isterdi. Ökkeş Dayı salkımın üçte birini bir ısırışta götürürirdi. Birici katliamdan(!)

sağ çıkanlar da bir veya ikinci ataktan sonra tarihe karışır-
lardı.

Bir gün: “Yahu Ökkeş Dayı şu üzümü tane tane yesene.”
diyen köylüyü: “Oğlum bu armut mu? Armut tane tane yenir.”
diye terslemişti.

Akşam namazdan dönen Ökkeş Dayı ya sabır çekerek
yemeği bekliyordu. Yayılıp oturduğu minderde rahat değildi,
açlık başka bir şeydi ve tek çaresi de yemekti.

– Kız Nazife! Nerede kaldı bu yemek, millet yatsıya gide-
cek biz hâlâ yemek bekliyoruz.

Karısının:

– Hemen getiriyorum. Cevabı Ökkeş Dayı’yı tatmin etme-
mişti.

– Yav sen beni sinirden çatlatmak için mi böyle yapı-
yorsun hanım? Kaç saattir bir şey yememişim zaten. Hadi
çabuk ol.

– Tamam.

– Yemeğin yanına karpuz da kes ha.

– Kestim dolaba koydum.

Karpuz deyince aklına bir fikir geldi.

Deminden beri odanın bir köşesinde bekleyen elinde zey-
tin çekirdeğinden yapılmış tespihi, parmakları arasında gez-
diren, yorgunluktan omuzları düşmüş, kafasını duvara daya-
mış, tavana bakan gözlerinin üzerine kapaklanmaya çalışan
gözkapaklarını güç bela zapt eden oğluna döndü:

– Yahu Mahmut baksana, seneye bizim yamaçtaki tarlaya
buğday ekmeylim.

Yorgun delikanlı, babasının dediğini anlamamıştı, doğ-
ruldu:

– Bana mı dedin baba, deyivermesi ile Ökkeş Dayı’nın kö-
pürmesi bir oldu.

– Yok, ahırdaki eşeğe diyorum.

Mahmut bu lafa bozuldu.

– Kızma baba, ne dediğini anlamadım.
– Dinleyecek kafa yok ki sende. Azıcık kafan olsa okurdun, kravat takardın da mühim adam olurdun. Eline kitap değmeyenin dilinde hitap olmaz.

– Baba okuma işlerini kafam almıyor işte, temelim zayıf. Senin temelini... Neyse... Seneye diyorum, bizim yamaçtaki tarlaya buğday ekmeyelim.

– Niye baba?

– Yahu baksana, buğdayın para ettiği yok.

– Ne ekelim o zaman?

– Bilirsin ben kavunu karpuzu severim. Yamaca baştanbaşa bostan edelim diyorum. İri iri karpuzlar sapsarı kavunlar kaplasın tarlayı.

Mahmut'un akli bir şeye yatmadığı zaman hemen dudaklarını büzer, kafasını kaşımaya başlardı, evin tavanındaki kalaslara gözünü dikti. Bir müddet düşündükten sonra devam etti:

– Sen seviyorsun diye mi bostan ekeceğiz baba?

– Yok yahu. Geçen sene Hurşitgilin Mustafa bostan ek-tiydi, adam paranın gözüne vurdu. Aldığı yeni traktörün parasını bostandan çıkardı diyorlar. Tüccarlar adamın peşinde gölge oldu malını almak için. Bir de bize bak. İlçede Tüccar Yaşar'a mal vermek için uğraşıp duruyoruz. O deyyus da malı alırken gelin gidecek kız gibi nazlanır, mız mız eder, zamanında para vermez.

Mahmut başını iki yana salladı, bu işe aklının yatmadığını gösterircesine:

– Ek tohumun hasını, çekme ekmek yasını, derler baba. Bostanla mostanla uğraşacağımıza biz bildiğimizden şaşmaya-lım, iyi tohum alıp buğday ekmeye devam edelim derim ben.

– Neden böyle düşünüyorsun?

– Bostan çok zahmetli iş... Bak hazırlık işlerimize yetişemiyoruz. İki ayağım bir pabuçta çalışıyorum vallahi hem ba-

kalım seneye bostan para edecek mi?

– Bu söylediklerini kimse duymasın. Soğan yağda buruşur, el adama gülüşür. Bostandan para kalmazsa neden para kalacak.

– Peki, ama bostan emek ister, gübre ister, çapa ister.

– Borç benim de kaygı senin mi? Bakarız bir çaresine.

– Peki baba ekelim de sulama işini kim yapacak?

– Bu göbekte ben tarla sulayacak değilim herhâlde. Sen sulayacaksın.

– Bütün işleri bana yaptırıyorsun. Âdem niye yapmıyor?

– Kardeşin beceremez oğlum.

– Niye beceremesin?

– O okuyor. Sen tarlada çalışacaksın o defterde çalışacak. Sana oku dedim okumadın, bari o çocuğa mani olma.

– Baba okuyor dediğin adam altı yıldır ortaokulu bitiremedi be. Çift dikiş çift dikiş...

– Sana ne... Gayretli çocuk... Her gün koltuğunda defter kitap kasabaya gidip geliyor. Senin gibi burada pineklemiyor.

– İyi valla elimden iş gelmesi kabahat mi? Yok ben bostan filan sulamam.

– Ne demek sulamam!

– Her işe beni koşuyorsun baba. Ahırdaki öküz bile her işe gitmiyor, ben her işe gidiyorum.

– Mahmut, adamın sabır taşını çatlatma. Yürü git sula bostanı.

– Aha da yemin ediyorum. Valla da sulamam, billaha da sulamam. Âdem sulasın.

Ökkeş Dayı ocağın yanındaki sopalardan birini kapmıştı ki karısı içerden hızır gibi yetişiverdi.

– Aman bey, olmadık bostanın seneye vereceği mahsulün kavgasını yapıyorsun. Hani bostan mı ektin de sulamasını düşünüyorsun.

– Sen karışma hanım, ben bunu bayağıdır ıslatmadım.

Mahmut ahşap kapıdan fırlayıp ıslatılmaktan kurtulmuştu ama Ökkeş Dayı'nın sesi kulağına kadar geliyordu: "Ulan Mahmut bu yaptığını yanına koyarsam adam değilim." Hani çevik bir yapısı olsa Mahmud'u kovalamak için peşine düşecekti.

Ökkeş Dayı öfkeden deliye dönmüştü lakin sofraya dizilen yemeklerin kokusu asılan çehresini yumuşatıvermişti. Mantının kokusu odayı kaplarken yanındaki sarımsaklı yoğurdun mantıya kavuşmak için can atan hâli Ökkeş Dayı'yı kendinden geçirmişti. Derhâl bu vuslata vesile olmak lazımdı, öyle de yaptı. Sarımsaklı yoğurdun mantıyı kucaklaması bizimkini iyice keyiflendirmişti. Bu kavuşmayı sumak ve kuru naneyle daha da süsledi. Sofraya yemekler dizildikçe siniri de geçiyordu. Et suyuyla yapılmış tereyağlı, karakılçık bulgur pilâvının "ben de buradayım" dercesine yaydığı koku ortamı daha da yumuşatıvermişti. Yemeğe başlamasıyla kabartılmış pamuk gibi yumuşayıverdi.

Mantıya asıldıkça asıldı. Pilava üç tabak mantıdan sonra başlayabildi. Bir ara bütün olanları unutuvermiş. "Nazife git şu bizim danayı çağır da yemeğini yesin." dedi. Bu Mahmut'un eve giriş vizesiydi ki annesinin ahşap pencereden: "Mahmut!" demesiyle Mahmut'un eve damlaması bir olmuştu.

İçeri odada saatlerdir kitapla bakışan Âdem de ortalığın sakinleşmesiyle meydana indi. Neyine lazımdı, babası sınırlı bir anında altı yıldır üç senelik bir mektebin neden bitmediğini filan sorardı.

Yemeklere bir başka düşkündü Ökkeş Dayı. Et suyu ile pişmeyen pilâvı, tavuk suyu katılmamış çorbayı yemezdi. İçine etin uğramadığı yemeği sevmezdi bunu karısına iki de bir hatırlatmayı da.

Karısı, bir defasında misafirliğe komşu köye giden Ökkeş Dayı için bu gün gelmez düşüncesi ile kabak yemeği yapmıştı. Akşama eve dönen Ökkeş Dayı'nın kükreyişi köyde yankılanırdı. "Kız neden etsiz yemek yaptın?" kadıncağız seslenmedi,

kendini bir tuttu, iki tuttu en sonunda zembereği boşandı: “Yersen kabacık, yemezsen kapı açık!” Ökkeş Dayı karısının ayda yılda bir sinirlenmeleri karşısında hemen sus pus oluverirdi. Sesini alçalttı: “Yav Nazife niye kızılıyorsun kız. Kabak da nimet değil mi? Yeriz elbet, sen oradan bir de koca soğan getir yeter.”

Köyde de cami vardı ama nesillerdir cumaları kasabaya gitme âdeti değişmemişti. Cuma günleri köy kadınlara kalırdı. Zaten onlar da bu durumdan ziyadesi ile memnundu.

Ökkeş Dayı'nın cuma günleri mutlak misafir olduğu yer kasabanın kasabı idi. Horoz ötmeyi aksatır, Ökkeş Dayı kasapla olan görüşmesini aksatmazdı. Yaptıkları sohbet çok sevdikleri etten bile lezzetliydi.

Ökkeş Dayı:

– Yahu Rıfki, geçen hafta aldığım kuzu neydi be. Kuzu değil mübarek lokum lokum...

– Sana özel ayırdım Ökkeş Ağabey, sen geçen hafta kuzu aldın, ama geçen bir dana kestim böyle et olmaz ağabey. Ben diyeyim baklava, sen diyesin kadayıf. Valla et dilinin üzerinde dilim dilim oluyor, nasıl dağılıyor ağabey bilemezsin, şeker gibi eriyor mübarek.

– Ulen bana niye vermedin?

– Ağabey sen kuzu alacağını söylemedin mi? Hem merak etme bu hafta kestiğim geçen haftakinden de lezziz. Bundan sen beş kilo al, sonra kafanı duvara vur ‘Ulen niye on kilo almadım.’ diye.

– Rıfki senden korkulur valla, sarı yağla yağlıyı, kuyruk yağıyla yağlıyı kandırırısın. Ver bakalım şu şeker danadan.

Elinde etle kasaptan çıktığını görenlerin laf atmasına karşısı: “Sizinki de hayat mı be, sabah tarhana aşısı, akşam bulgur aşısı, çık dam başına karnını kaşı. ” diye çıkıştı.

Her yemekten sonra ve tatlıdan önce de mutlaka bir tas yoğurdun sadece kaymağını bana mısın demeden götürürdü.

O gün kazayla yoğurt yapılmamışsa evde bir küçük kıyamet kopar; Ökkeş Dayı'nın sesi, köyün öbür yanından duyulur, bütün köy hâdiseden haberdar olurdu. Karısına acıyıp da taze yoğurt getirenler bile çıkardı.

Ramazan aylarındaki hâli ise başkaydı Ökkeş Dayı'nın. Namazını niyazını kaçırmazdı, ama oruç biraz zor gelirdi. Tarlada çalışırken akşama kadar iftarda ne yiyeceğini anlatır, anlattıkça canı yemek çeker, daha öğle olmadan acıkırdı. O ise inadına yemeklerden daha da fazla bahsetmeye başlardı. Her Ramazan bitimine doğru da “Hey gidi mübarek Ramazan yine bitti, gidiyor.” diye hayıflanırdı.

O yıl, Ramazan Temmuz ayına denk gelmişti. Köy sıcaktan alev alev yanıyordu. Tarlada güneşin altında çalışmak zordu. İftar saati akşam sekizden sonraydı.

Günler uzun akşam olmuyor, Ökkeş Dayı bir yandan acıkıyor, bir yandan da susuyordu. Susuzluktan tarlada bazen serap gördüğü oluyordu. Önündeki yalaktan su içen merkebe baktı uzun uzun. “La havle...” dedi. “İmtihan dünyası. Biraz daha sabır...” dedi, ama susuzluğu tavan yapmıştı bir türlü geçmek bilmiyordu. Kendi kendine sahurda bir daha çok yemek yemeyeceğine söz verdi. Gerçi dün de vermişti aynı sözü, geçen gün de... Sinirini almak için karısına çıkıştı:

– Kız Nazife hep senden oluyor?

Nazife elindeki kazmayı bırakıp kocasına baktı:

– Yine ne oldu bey?

– Ne olacak sahurda yedirdin sucuğu, pastırmayı, al şimdi susuzluktan yanıyorum.

– Allah Allah bilmeyen de zorla yedirdim sanacak. Ben mi diyorum ye diye, herkes gibi kahvaltı yapalım diyorum. Yok illâ sucuk istiyorsun, pastırma istiyorsun. El âlem kazandığı ile makine (traktör) alıyor, tarla alıyor. Bizim herif de kazandığını boğazına yatırıyor.

– Tamam, tamam uzatma... Sana laf diyende suç. Zaten

susuzluktan dilim damağıma yapışmış, bir de senle laf yarıştıramam. Ben orucum kadın, uğraşma benimle.

– Zaten bir sen oruçsun. Lâhavle...

– Bak hâlâ konuşuyor.

Bu yaz yemeklerden çok içeceklerden bahsediyordu. Ayrandan bahsediyordu. Köpük köpük yayık ayranından, bal şerbetlerinden, vişne şurubundan... Anlattıkça susuzluğu biraz daha artıyor, susuzluğu arttıkça yaylanın soğuk suyundan, evin önündeki limon ağacının limonatasından, pekmez şerbeti yapmanın inceliklerinden bahsediyordu. Gözü ikide bir kendine nazire yaparcasına yalaktan su içen eşeğe takılıyordu. İçinden “Hayvan işte, aklınca benden intikam alıyor...” diye geçirdi. “Şeytan diyor, şu eşeği ağaca bağla bir daha karşında su içmek neymiş anlasın.” diye söylendi.

Günler bu minval üzere geçti. Ramazanın son günleri gelmişti. Ökkeş Dayı her yıl olduğu gibi bu Ramazanın sonunda da meşhur lafını edecekti: “Hey gidi mübarek ramazan, yine geldi gidiyor.”

Köyün gençleri bu kez Ökkeş Dayı'ya bir muziplik yapmayı kararlaştırdılar. Köyün kahvesinde herkese plânlarını anlattılar.

Teravihten sonra herkes gibi Ökkeş Dayı da kahveye gelmişti. Her zaman gömleğinin üzerinde yediği yemekten bir emare bulunurdu. O gün de koyu kırmızı bir yağ lekesi ile gelmişti kahveye. Lekelere bakılırsa iftar menüsünde muhtemelen içli köfte yemişti. İçli köfte de sevilmecek yemek değildi hani.

Yüksek sesle: “Selamün aleyküm.” dedi. Kahvedekiler de her selâm verene olduğu gibi hep bir ağızdan karşılık verdiler:

– Aleyküm selâm!

Oturması ile birlikte altındaki tahta sandalyeden inler gibi bir gıcırta sesi geldi. Sandalye, Ökkeş Dayı'nın ağırlığı al-

tında olmaktan şikâyet ediyordu; Ökkeş Dayı, sandalyeye zor sığıdı. Masadakilere: “Arkadaşlar çay içeriz değil mi?” diye sordu ve kahveciye seslendi: “Haydar, oradan üç tavşankanı kap aslanım!”

Çaylar gelmeden her yıl olduğu gibi yüksek sesle o meşhur lafını söyleyecekti. Derin bir iç geçirdi sağ elini kaldırarak: “Hey gidi mübarek Ramazan, yine geldi gidiyor be.” dedi.

Bunun üzerine arka taraftaki gençlerden biri: “Ökkeş Dayı merak etme, bu yıl Ramazan hemen bitmiyormuş.” dedi. Biraz şaşırarak sesin geldiği tarafa baktı. Ne olduğuna bir anlam vermeye çalışıyordu. Mimiklerle ne olduğunu sorarken bir başkası atıldı: “Daha tutulacak oruçlarımız varmış Ökkeş Dayı.” Gençlerin konuştuklarından bir mânâ çıkarmaya çalışıyordu:

– Ne diyorsunuz oğlum siz?

Bu kez yan taraftan birisi daha söze karıştı:

– Ökkeş Dayı, Müftü Efendi kasabadan haber göndermiş. “Bu yıl Ramazanı yanlış hesaplamışsınız, herkes on beş gün daha oruç tutacak.” demiş.

– Ne...

Ökkeş Dayı bir müddet şoka girdi, oturduğu yerde donup kaldı. Gözleri karşı duvarda asılı olan “Millî Güvenlik Konseyi” üyelerinin kasıtlı pozlarına takıldı. Aslında fotoğrafı görmüyordu bile. Sanki kafasının içinde bir film makarası dönüyordu. Kulaklarına kadar kıpkırmızı oldu. Salçalık biber gibi tepeden tırnağa kızardı. Başından aşağı kaynar sular dökülmüştü âdeti. Öfkeyle yerinden kalktı kapıdan çıkarken:

– Bana ne kardeşim, doğru hesaplasalardı, ben bir ay orucumu tuttum, kalanı müftü tutsun, vebali onun boynuna! diye bağırıldı.

Revaniyi çevirdin mi

– Haydi millet sahur vakti...

Öğrenci evininin sahur nöbetçisi arkadaşlarını sahura kaldırmak için odaların kapısından kafasını uzatıp sesleniyordu.

– Haydi! Hocanın eli kulağında sahorsuz kalacaksınız bak.

Mahmur gözlerle sofraya oturdular. Yer sofrasının bir köşesinde altı her zamanki gibi silme doldurulmuş çaydanlık, buharlar savurarak gurbet elde sahur yapan gençlerin içini ısıtmak ister gibiydi. Sini üzerinde bir kâse peynir, bir kâse zeytin ve yumurtalı patates.

Bayat ekmeklere yavaş yavaş uzandılar. Ekmekler birkaç gündür beklediğinden değil fırından yarı fiyatına alındığından bayattı. Biraz peynir, biraz patatesli yumurta ve zeytin vardı sofrada ama zeytin bile bu sofrada ne işi olduğunu anlayamamıştı, kaç gündür gelip gelip gidiyordu. Kaç gündür bir tane olsun alan çıkmadı zeytinden. Gençlerden biri dayanamadı ve nöbetçiye:

– Ağabey bu zeytini kimse yemiyor. Neden her sahur sofraya geliyor ki...

– Şu gece vakti sorduğuna bak. Sofraya konan her şey yenmek için midir?

– Ya ne içindir ağabey?

– Lokantaya gittiğinde masada çiçek görüyorsun, onu yiyor musun? Hayır. Neden çünkü o süs içindir. İşte bizim zeytin de sahurun süsüdür o yüzden onsuz sofraya düşünülemez.

Bir kahkaha koptu, sofraları fakir, gönülleri zengin in-

sanların salonunda. Bir arkadaşlık ki kardeşlikten kavi... Bir dostluk ki ölümüne...

– Hâkim Bey peynire bu kadar ilgi gösterip de zeytinin yüzüne bakmamanın cezası nedir, diye sordu birinci sınıflardan biri hukuk ikide okuyana.

– Türk Ceza Kanunu'nun 122. Maddesine göre ırk ayrımcılığına girer.

– Yok artık.

– Yahu peynir beyaz diye yiyorsunuz, zeytin zenci diye ayrımcılık yapıyorsunuz. Zenci beyaz ayrımı suçtur biliyorsunuz.

Sofradakiler, esprinin soğukluğundan çayın sıcaklığına sığındı. Nöbetçi, şerbet yetiştiren saki gibi her çayı bitene demlik yetiştirmezdi bu evde. Herkesin çayının bitmesi beklenir ve bütün bardaklar ikinci turda tekrar doldurulurdu. Çayını bitiren bardakta kalan çay posasını boş bir bardağa dökerdi. Bu uygulama, süzgeç kullanmaktan daha kolay olmalıydı. Eğer biraz ağırdan alıp da birinci turu kaçırır olursa üçüncü turu beklemek zorundaydı.

Herkes sofrada olsa da Mehmet, uykusunun son demelerini yaşıyordu. Rüyasında konuşuyordu. Fen Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünde okuyordu Mehmet, rüyasında da bir türlü geçemediği Osmanlıca dersinin fermanlarından birini okuyordu: “Emirü'l ümerai'l kiram, kebirü'l küberaü'l fiham, zul kadrü vel ihtiram sahibü'l izzı vel ihtişam... Erzurum Beylerbeyisi Ayaz, dame ikbalehu...” Nöbetçi beşinci defadır “Mehmet Ağabey, hadi ağabey, herkes sofrada...” dese de bir işe yaramıyordu. Bir ara uyanır gibi oldu. Şişman gövdesini yataktan kaldırmaya çalıştı sanki vücudu kalın halatlarla yatağa bağlanmıştı, kalkamıyordu.

Birden yataktan kaydı ve büyük bir gürültüyle yere düştü. Çıkan gürültü alt katta sahura kurdukları saati duymayan komşuları uyandırdı. Elinin içiyle yüzünü kaşdı. Esneye

esneye elini, yüzünü yıkadı. Uykulu gözlerle sofraya geldi, sıklaşarak yer açtılar. Kendisini bekleyen ağzına kadar dolu bardağı aldı. Bir yudum çekti.

– Yahu bu çay buz gibi olmuş. Hem de çok şekerli, deyince sofradakiler kahkahayı patlattı.

Mehmet çayların posası dökülen bardaktan içmişti. Şimdi “Ağabey o posa bardağıydı.” deyip koca Mehmet’i kızdırmanın âlemi yoktu. Takılmayı gündüze bıraktılar. “Ben bunu döküp yenisini getireyim.” diyen nöbetçi, posa bardağını alıp mutfağa gitti, elinde iki bardakla döndü. Yeniden çay doldurdu.

Sofranın sadeliği Mehmet’in hoşuna gitmemişti. Nöbetçiye: “Beni bu sofraya için mi kaldırdın?” dercesine baktı.

Bunu fark eden nöbetçi: “Mehmet ağabey soframız bayağı çeşitli değil mi, ekmeğe var, peynir var, çay var, şeker var...”

– Tabi tabi kaşık var, çatal var, bardak var, dedi ters ters.

O akşam gidecekleri iftarın hayaliyle biraz rahatladı. Akşam bir mühendis, onları yemeğe davet etmişti. Sahurun acısını orada bir güzel çıkarttırdı.

Öğrencilerden biri Mehmet’e döndü:

– Ağabey ben revani yapmayı biliyorum istersen yarına yapayım ne dersin?

– Revani mi? Ciddî mi?

– Tabi ağabey.

– Tamam o zaman sabah derse gitmeden yapalım. İftardan gelince yeriz. Valla şöyle şerbeti bol yapalım, süper olur ha.

Sabah erkenden kalktılar. Un, yumurta, irmik, şeker hepsi hazır. Revaniyi hazırlayıp fırına sürdüler. Davul fırınının bir orijinalliği vardı. İçindeki rezistanların hepsi çalışmıyor, sadece sağ tarafını pişiriyordu. Bir müddet sonra tepsiyi çevirmek gerekiyordu. Yoksa sağı pişmiş, solu ateş görmemiş şekilde çıkıyordu fırına sürdükleri şey.

Revaniyi tepsiye bir güzel yerleştirdiler. Mehmet:

– Valla şu hamuru bile yiyişim geldi, dedi iç çekerek.

– Ağabey bu pişsin ben akşamüstü gelince şerbetini döke-
rim, oradan iftara gideriz...

– Dönüşte de hakkını veririz.

– Yalnız bu tepsiyi kim çevirecek benim 11.00'de dersim
var.

– Benim de dersim var. Âdem bugün erken gelecekti. O
gelsin ona söyleriz.

– Revani kızgın fırında ateşle terbiye olurken iki kafadar
da dışarı çıkmak için hazırlanıyordu ki Âdem çıkageldi.

– İşte kul sıkışmayınca Hızır yetişmezmiş. Hoş geldin
Âdem.

– Hoş bulduk Mehmet Ağabey.

– Âdem, biz şimdi derse gidiyoruz. Fırında revani var.
Onu bir çeviriver olur mu?

– Tamam Ağabey.

– Aman gözünü seveyim sabahtan beri şu tatlıyı ya-
pacağız diye canımız çıktı. Bir aksilik çıkmasın sağı solu
iyice pişsin.

– Tamam Ağabey ben çeviririm sen tasalanma.

Revaniyi Âdem'e emanet edip yola koyuldular. Mehmet
derste revaniyi düşünüyordu. Üniversite sıralarının renginin
revaniye ne kadar benzediğini fark etti. Hatta ders anlatan
hocanın gösterdiği haritanın bile revani tepsisini andırdığını
düşünüyordu. Deminden beri IV. Murad dönemi Osmanlı-İran
ilişkilerini anlatmaya çalışan Osmanlı Tarihi hocası Mehmet'in
dalgın dalgın kendine baktığını fark etmiş olacak ki:

– Mehmet, zihnin başka yerde dersle alâkan yok sanırım,
deyince hemen toparlandı.

– Estağfurullah hocam sizi dinliyorum.

– Peki o zaman IV. Murad'ın İran üzerinde ilk başarısı
hangi seferle olmuş, söyle bakalım.

– Revani Seferi hocam.

Hiç beklenmedik bu cevap hoca dâhil herkesi kahkahaya

boğdu. Revan Seferi'ni de Revani Seferi yapmıştı Mehmet.

Dersleri ikindiden sonra bitiyordu. Revaninin ve gidecekleri iftarın hayaliyle saatleri iple çaktı. Son dersten çıkınca yol üzerindeki küçük mescitte namazını kılıp eve yollandı. Kar ve buz kaplı yolların soğukluğunu revaninin tadını düşünerek geçti. Eve geldi. Sokak kapısını açtığında gelen koku benliğini sardı. Derin derin içine çaktı.

Evdekilerin yüzünden düşen bin parçaydı.

– Hayrola Karadeniz'de gemileriniz mi battı, ne bu su-ratlar.

– Ağabey revani...

– Tabi ya revaniyi iftardan sonra götüreceğiz inşallah. Hadi hazırlanın da iftara geç kalmayalım. Sahi revani nasıl iyi pişmiş mi?

Ağabey şey... kendin görsen daha iyi olur.

Bir şeylerin ters gittiğini anlayan ve hızla mutfağa dalan Mehmet gözlerine inanamadı. Sabah tepsinin içine güzelce yaydıkları, kalıp gibi revani tepsisi anlaşılmaz ve anlatılmaz bir şekilde karman çorman, karmakarışık bir haldeydi. İçinde kıllar, çöpler ve gazete parçaları... ne ararsan vardı. Sanki gizli bir el gelmiş çeri çöprü revaniye boca etmişti.

Mehmet yutkundu. Oruç olduğunu hatırlayıp sakın olma-ya çalıştı:

– Nerde bu Âdem?

Âdem mutfağa girer girmez anlatmaya başladı:

– Abi ne kadar zormuş bu revaniyi çevirmek valla mah-voldum.

– Sen bu revaniye ne yaptın Âdem?

– Çevirdim ağabey.

– Nasıl çevirdin? Benim bildiğim tepsinin bir ucundan tu-tup çevirecektin sen ne yaptın?

– Abi baştan desenize tepsiyi döndüreceğimi. Ben de çevir deyince sandım altı üstüne gelecek. Yahu niye doğru dürüst

anlatmıyorsunuz. Bir saat uğraştım burada. Üstelik de elimi yaktım.

Mehmet'in burnundan başlayan kızarıklığın kulaklarına varmasına az kalmıştı. Âdem'in rahat rahat anlatmasını sakın sakın dinleyişi âdeta fırtına öncesi sessizlikti. Sesine zorla hâkim olarak:

– Evet, sonra ne oldu Âdem?

– Abi fırının önüne gazete serdim. Aldım revani tepsisini elime, hop gazetenin üzerine attım. Her şey ondan sonra oldu zaten. Tepsideki hamur tam pişmemişti. Bir kısmı tepside kaldı bir kısmı gazeteye düştü. Gazeteyi kaldırayım da çevirdiğim hamuru tepsiye tekrar atayım dedim. Bu sefer de gazete sıcak hamuru görünce yumuşamış, kaldırıncaya gazete dağılmamış mı? Revani halının ortasına yığıldı tabi. Kaşıkla toplayıp tekrar tepsiye doldurdum. Tabi içine halının tüyü, gazetenin dağılan parçaları, çer çöp derken şekli bozuldu.

Mehmet kulaklarına varan kızarıklığa ve deminden beri çatlatmamaya çalıştığı sabır taşına aldırmadan kükredi:

– Gel buraya!

Mehmet'in bağırmasıyla Âdem'in ortalıktan kaybolması bir oldu. Mehmet'i tuttular.

– Aman ağabey şeytan uğraşiyor ramazan günü. Arkadaş yanlısı anlamış, affet, dediler.

– Bu adamdan iş beklemek kör gözden yaş beklemek...

Mehmet bunu onun yanına bırakmazdı bırakmasına, la-kin kolunu tutanlardan birinin:

– Abi bugün nasıl olsa iftara gidiyoruz. Orada bırak revaniyi kuş sütü bile vardır, demesi üzerine sakinleşti. Doğru ya... İftara gideceklerdi.

Âdem'e ne dese onun bir cevabı vardı. "Sağira söz, topala yol yetmez, bizimki laftan anlamaz ki..." diye düşündü. Lakin o kadar malzemenin israf olmasına mı yansın, harcanan elektriğe mi yansın, emeklerinin heba olmasına mı yansın,

mutfağın battığına mı yansın bir türlü karar veremedi. Onca yangın içinde tek serinlik sebebi gidilecek iftardı.

Akşama yakın iftara gittiler. Âdem, Mehmet'ten uzak duruyordu. Belediye otobüsüne bindiklerinde de en uzak köşeye sindi. Son durakta indiler. Misafir olacakları evin kapısına geldiklerinde Âdem ile Mehmet göz göze geldi. Mehmet bir eliyle zile basarken bir yandan da kaşlarını çatıp; ben sana gösteririm, dercesine baktı. Kapı açılınca birden yüzü değişti, kaşlar eski yerine döndü. Dudaklar kulaklara doğru yayıldı. Boyun hafif yana eğildi.

Ev sahibi güler yüzle: "Hoş geldiniz." dedi genç misafirlere; içeriden gelen nefis kokular eşliğinde: "Hoş bulduk." dediler.

Buyur edildiler, başköşeye oturtuldular. Ezan başlamadan masaya geçtiler, nefislerini terbiye etmek ve salatu selâm getirmek için. Masanın üzerinde boş yer yoktu. Yayla çorbası, tereyağıyla yapılmış pilâv, içli köfte, yaprak sarması, su böreği, güllâç... Mehmet bir an önce sofraya saldırmak için ezanı bekliyordu. Önündeki çorbanın buğusu yüzünü okşuyordu. Sahibinin okşadığı bir kedinin mutluluğu içinde verdi kendini çorbanın buğusuna. Pilâvdaki tereyağının, cacıktaki nanenin kokusunu damarlarında hissetti. Dilinde salât u selâm, gözünde ince dilimli salam, aklında yenecek taam bekliyordu Mehmet.

Gittikleri ev şehrin dışındaydı ve ezan sesi zor duyuluyordu. Bu yüzden ezanı radyodan bekliyorlardı. Dakikalar geçiyor, buhar Mehmet'in tombul yanaklarını okşuyor, ama ezan okunmuyordu. İçli köftenin yağı hafiften sızıyor, Mehmet yemeklerin rengini zihnine yazıyor, ama ezan okunmuyordu. Beklerken bayılmaktan korkuyordu, maazallah bayılır da bu nimetlerden mahrum kalırsa hâli nice olurdu. Yarı baygın gözlerle bakıyordu kaplara, âşığına bakan mâşuk gibi süzüyordu sofrayı, lakin ezan...

Kaşığı eline aldığı eli terleyince fark etti. Bırakmak ile

bırakmamak arasında kaldı. Şimdi ezan okunurdu nasıl olsa “Allahuekber” sözünü duyar duymaz dalacaktı çorbaya. “Neyse biraz elimin teri kurusun.” diyerek kaşığı bırakırken elinde meydana gelen izi fark etti. Sonra da elinin acıdığını... Sofrada beklediği on dakika ona on saat gibi gelmişti. Neden okunmuyordu bu ezan. Derken radyodan ezan okunmaya başladı. Oh be. Haydi Bismillah...

Mehmet tam çorbaya saldıracaktı ki yanındaki arkadaşının dürtmesiyle irkildi. Hiç büyükler başlamadan yemeğe başlanır mıydı? Yeniden elindeki ize yerleşen kaşıkla kalakaldı.

Ev sahibi ezanın bitmesini bekliyor ve dua ediyordu. Bizimkiler de içlerinden dua ediyorlardı. Mehmet'in bildiği bütün dualar bitti, fakat ezan bitmek bilmiyordu. Akşam ezanının hızlı okunduğunu bilmeyen bir müezzinin zulmüne uğruyorlardı âdeti. Çorbanın buğusu artık çıkmaz, tereyağının kokusu gelmez olmuştu. Yemeklerin buğusu bitiyor, ezan bitmiyordu. Yemekler soğurken o eriyordu.

Derken ezanın sonlarına gelindiğinde bir ses duyuldu:

– Esselatu hayrun minen nevm...

Radyo, akşam ezanı koyacağı yerde sabah ezanını koymuştu yayına.

Mehmet ezanın bitmesi ile birlikte saldırdı. Önce çorbadan hincını aldı, ardından börek ve sarmadan. İçli köfte, cacık, kuru fasulye...

Şimdi o kadar yemeğin ardından güllâç yemese ayıp olurdu. Ev sahibinin kadayıf dolması ısrarını ise kıramazdı, lakin iki portakal ve üç mandalina sanki biraz fazla gelmiş gibiydi. Ev sahibi turunçgillerinin faydalarını anlatırken çenesini tutsa da greyfurt suyunun da çok faydalı olduğunu söylemeseydi keşke. Ev sahibinin üç dakikada hazırlattığı greyfurt suyu meyvenin üzerine bir sel gibi aktı. Canım, meyvenin yapacağı şişkinlikten ne olacak. Su içince geçer gider dedi kendi kendine. Beş bardaktan sonra nasıl ve neresine

içecekti, çayı biraz fazla kaçırdığını beşinci bardaktan sonra anladı. Bir taraftan midesi, öte taraftan gömleğinin en alttan iki düğmesi zorlanıyordu.

Tıkanmanın ötesinde bir doygunluğa ulaşmıştı ki ev sahibinin ısrarıyla karşılaştı:

– Mehmet Hocam sen bu su böreği sevdin, valla yemezsen yengen beni öldürür.

Ev sahibi kendi eliyle Mehmet'e iki dilim börek daha yerdirdi. Lakin bu midenin de bir istiap haddi vardı ve çoktan dolmuştu. Girit eşeği gibi her şey yüklenmiyordu.

Ev sahibi yemeğin hakkını veren delikanlıyı çok sevmiş olacak ki:

– Mehmet Hocam bu komposto bizim orada çok meşhurdur. Sadece iki kâse içtin, valla bir kâse daha içmezsen küserim, diyerek yüklendi.

– Abi midem almıyor, diyecek oldu.

– Hocam bırak onu mide düşünsün gözünü sevdiğim. Kuzusuna kıymayan kebab yiyemez. Hadi Allah'ını seversen...

Komposto da midede yaşanan harbe böylece iştirak etmiş oldu. Mehmet sofradan kalkmaya çalıştı ama mümkün değildi.

Yerinden arkadaşlarının yardımıyla ancak kalkabildi.

Akşam namazını oflaya puflaya kılabilirdi. Teravihe gidecek durumda değildi. Yatsı namazını oturduğu yerde ancak kılabilirdi. Gözüne bir türlü uyku girmede. Uykuya dalınca da rüyasında bir çorba kâsesinde boğulduğunu gördü. Kâseden kendini dışarı atmışken dev pirinç taneleri sağanak yağmur gibi üzerine döküldü. Pilâv yağmurunun ardından komposto selinde buldu kendini. Yemek şeklindeki dağlardan dev içli köfteler yuvarlanmaya başladı, her yerden saldırıyordu. Bir ara kenarda duran kıllı revaniyi gördü. Tepsiyi kaldırarak arkasına saklandı. Revani sayesinde hem yuvarlanan köftelerden hem de başından yağın komposto istilâsından kurtulmuştu

ki birden Âdem geldi. “Sen beni kırdın.” diyerek elinden revani tepsisini aldı. Bizimki yine işgal altında kalmıştı. Ter içinde uyandığında sabah ezanı okunuyordu. Evdekiler patatesli yumurta, peynir ve protokol zeytini ile sahurlarını yapmış, namaza hazırlanıyordu. Mehmet, Âdem’in odasına gitti. Bir şeyler söylemek istedi, vazgeçti koca kolları ile Âdem’e sarıldı. “Hakkını helâl et kardeş.” diyerek gönlünü aldı.

Odasına döndü. Pencereyi açtı, buz gibi bir hava vardı dışarıda, sabah ezanı mahalleleri, sokakları, evleri ama en mühimi gönülleri okşayarak sonsuzluğa uzanıyor, yeni orucun başladığını haber veriyordu, Rabb’in teklifini haykırarak. Mehmet’in aklında hâlâ iftar sırasında okunan ezan vardı, pencereden dışarı bakarken: “Ne uzun ezandı be!” dedi.

Horozunuz yumurtladı mı beyim?

Cami avlusundaki salkım söğüdün altında oturan iki köylü derin bir sohbetin ortasındaydı.

– Ben, kızımı istemeye gelen adamı alırım karşına konuşurum. Üç şartım var efendi, derim: “Bir, dini bütün adam isterim. Namazında niyazında olmayana, ramazandan feyiz almayana kız vermem. İki, çok zengin olması şart değil, lakin kızımın nafakasını karşılayacak kadar malı olsun, yavrum elin evinde fukaralık çekmesin isterim. Üç, damat benim yanıma kırk sefer gelebilecek kadar ilmi olsun, hoş sohbet olsun, isterim.” dedi.

– İyi de Nihat Ağa, bu kadar şartı karşılayacak adamı bulmak zor değil mi bu devirde.

– Valla zor olmasa kızım hâlâ evde olmazdı herhâlde. Kimi geliyor dindar, lakin işsiz güçsüz. Kimi de hâli vakti yerinde. Traktörü, tarlası, bağı bahçesi her bir şeyi var, lakin namaz yağından temiz adamlar.. Şimdi namazsıza kız versem yavrumun başına ne işler gelir Allah bilir. Öksüz yavruma acırım.

– Az evvel üç şart saydın üçüncüsüne takılan olmuyor mu?

– O da oldu bir defa.

– Bir delikanlı geldi. Camiden çıkmıyor, malı mülkü yerinde. Dedim “İlk iki şartı geçtin amma benim yanıma kırk defa geleceksin benimle muhabbet edeceksin.”

– Canım sen de çok şey istemişsin?

– Yok efendi. Dirgene dayanmayan porsuk, harmana yak-

laşmasın. Bakacağım; hoş sohbet mi, ilmi var mı, yanıma gelince muhabbet edecek bir şey bulacak mı? Benimle kırk defa görüşemeyen kızımın kırk yıl nasıl yaşar.

– E ne oldu peki?

– On sekiz defa geldi. Son gelmesinde: “Benim artık konuşacak bir şeyim, anlatacak bir ilmim kalmamıştır, beyim.” deyip gitti. Gidiş o gidiş.

İki ihtiyarın gözleri bir aralık caminin önünden geçen traktöre takıldı. Köyün çukurlu tümsekli yolunda yeni yürümeye başlayan bir bebek acemiliği ile ine çıka giden traktör, iri yarı sürücüsünün gövdesini de sallaya sallaya yol alıyordu. Traktör sürücüsünden gelen selâmı aldılar.

– Damat namzedinin kırk defa ilmi sohbet etmesinden bahsediyordun Nihat Ağa.

– Öyle arkadaş, benimle ilmi sohbette bulunması üçüncü şartımdır.

– Bunca ilim derdinde olman neden?

– Bir kelamı kibarda da söylendiği gibi “İlim Çin’de dahi olsa gidip almak gerek. Hani Hz. Ali Efendimizin de bir sözü vardır: “Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum.” der o mübarek de.

– Ben pek bir şey anlamadım.

– E anlasaydın sen de ilim ehli olurdun, diye takıldı Nihat Ağa. İkisi de kahkahayı koyuverdiler. Nihat Ağa kahkaha sonrası tebessümle sohbetine devam etti:

– Bilir misin kardeşim, benim hayatımı bir tane harf değiştirmiştir.

– Bir tane harf nasıl hayatı değiştirir azizim?

– Anlatayım. Benim rahmetli babam fakir bir adamdı, çobanlıkla geçinirdik. Onun babası da köyün çobanıymış, bize de yine çobanlık düştü. Mektep medrese tanımadan büyüdük.

– Sonra...

– Sonrasında bir gün koyunları önüme katmış gidiyorum.

Derken mektebe giden köyün çocuklarını gördüm. Ayaklarında kara lastik, başlarında kasket, kara önlüklerini giymiş okula gidiyordu. Çok imrendim, çok iç geçirdim. Onlar gibi okuyup yazamadığıma hayıflandım. Çocukluk işte bir ağıt koparmışım ki sorma.

– Okula gidemedin diye ağlıyorsun demek.

– He ya. Hem de ne ağıt. Çocuğum dediğime bakma en az on beş yaşında varım. Herkes dönüp bakıyor, koca oğlan niye ağlıyor diye. Koyunlar başını almış gidiyor ben bir taşın üzerine oturmuşum elimde upuzun bir değnek ağlıyorum. O esnada yanıma biri geldi. Takım elbiseli kocaman kravatlı, pantolonun paçaları bizim çuval ağzı gibi, siyah ayakkabıları köyün tozundan nasiplenmiş güler yüzlü bir adam.

– Kimmiş?

– Kim olacak mektebin muallimi. ‘Neden ağlıyorsun evladım.’ dedi. Ben de herkes mektebe gidiyor bense koyunların peşine, onlar okuyup yazacak büyük adam olacak bense köyün çobanı olarak kalacağım, hiçbir şey bilmiyorum dedim. ‘Ben sana bir harf öğreteyim.’ dedi. Yerden üç tane çubuk aldı.

Bu arada konuşurken kendisi de yerden üç çubuk alarak öğretmenin yaptığını gösteriyordu. İki çubuğu birbirine kesmişti, üçüncüsünü de üzerine koydu. A harfi yapmıştı.

– İşte böyle yaptı öğretmen. Bana dedi ki: ‘Bak bu A harfidir. Bir çatalın üzerine bir çubuk koyacaksın.’ O kadar sevindim, o kadar mutlu oldum ki anlatamam ahretlik. O gün, güttüğün bütün koyunlar senin olsun, deselerdi inan bu kadar mutlu olmazdım. Artık bir harf biliyordum. Elime çubuk alır, toprağa A harfi çizdim. Bir kâğıt bulursam kömürle A yazardım. Ağaç gövdelerine kazırdım, küçük taşları A şeklinde dizerdim.

– Allah Allah... Millet bir şey demez miydi?

– Okuryazarlığı olanlar adı A harfiyle başlayan bir kız

sevdiğimi sanıyormuş, hatta Rahmetli Mahmut Ağa'nın kızı Asiye'ye tutulduğum dedikodusu bile yayılmış. Oysa ben bildiğim bir tek harfin sefasını sürüyordum.

– Peki, o harf hayatını nasıl değiştirdi.

– Sene 1960, kasabadan bir adam geldi. Dediler ki Almanya'ya işçi götürecekmış. Uzun boylu babayiğit bir adamdı. Hani taşı sıkırsa suyunu çıkarır cinsinden. Bir kalabalık gittik adamın yanına. İkindiye kadar bekledik. Bayağı bir adam almış bir tane boş yer kalmış. Kalabalıktan da sadece üç kişi kaldık, her birimiz beni alsa diye bekliyoruz. Bize döndü. 'İçinizde okuma yazma bilen var mı?' diye sordu. Diğerleri: 'Yok.' deyince ben, kâğıda o meşhur "A"yı çizdim. Adam benim yavaş yavaş bir şeyler yazacağını sanmış olmalı ki beklemeden: 'Tamam tamam bunu alalım.' dedi. Bildiğim tek harf beni okuryazar yapmıştı beni alıp götürdüler Almanya'ya. Orada gece gündüz çalıştım. Affedersin, it durdu ben durmadım. Şükür biraz malımız mülkümüz varsa ondandır. Yoksa bu köy yerinin küpü deliktir; doluya koysan almaz boşa koysan dolmaz. Ne kazanılır ne biriktirilir.

– Vay be. Bir harfin ettiğine bak.

– Ondan sonra kendimi çok geliştirdim, gece mekteplerine gittim. Alman fabrikalarında elim yüzüm yağ içinde kalır sonra elimi yüzümü temizler oradan derse koşardım. Okuma yazmayı öğrendim, sonra da elime ne geçtiyse okudum. Okudukça hayata bakışım değişti. Okudukça kendimi dini ve ilmi bakımdan geliştirmeye çalıştım. Hele hele bir dostumun getirdiği; "Bismillah her hayrın başıdır." diye başlayan kitap... Kur'an-ı Kerim'i tefsir eden, Peygamber Efendimiz'in mucizelerini anlatan kitaplar. Bir hayvandan farksız yaşamışım diye hayıflandım.

– Estağfurullah.

– İşte ilim derdinde olmam da bundan. İstiyorum ki biricik kızıyla evlenecek damadım da biraz ilim irfan sahibi olsun.

Bir harf benim hayatımı değiştirdi, ilim de onların hayatını aydınlatsın, yollarını ışıldatsın.

Deminden beri konuşulanlara uzaktan kulak misafiri olan Demirci Ahmet'in üstüne bir karamsarlık bulutu çökü-verdi. Nihat Ağa'nın kızı Nureşşan'da gönlü vardı Ahmet'in. Bir defa görmüştü kızı. Yalnızca bir defa... Babası hastalanınca onu da yanına alarak kasabadaki doktora gitmişti. Gelirken arabalarının iki lastiği birden patlayınca yolda kalmışlar, Ahmet de onları kamyonetine almıştı. O zaman düştü gönlüne ilk kıvılcım. Günler geçince bir kıvılcımdan bir alev doğdu, ondan bir yangın...

Günlerce evlerinin önünden geçse de Nureşşan'ı görmek mümkün olmadı. Bir iffet abidesiydi o. Ne köyde gezer ne çeşme başında görünürdü. Yemyeşil gözlerini bir defa görmüştü Ahmet ve bir fidan dikmişti gönlüne; yeşeren, yeşerdikçe de yemyeşil kesilen bir fidan.

Ahmet, çekiçle örsü her buluşturuşunda Nihat Ağa'nın şartlarını düşünüyordu. Namazını çocukluğundan beri ak-satmazdı. Farz oruçlarına pazartesi perşembeyi de eklerdi. Zekâtını fazlasıyla verirdi fakara ve gurebaya. Bir hac kalmıştı, onu da evlendikten sonra müstakbel eşi ile birlikte yapmayı düşünüyordu...

Nureşşan, Nihat Ağa'nın tek kızıydı. İki büyük oğlu evlenip biri Almanya'ya diğeri İstanbul'a göçtükten, hanımı da anîden vefat ettikten sonra baba kız yalnız kalmışlardı dünya misafirhanesinde. Köyün sayılı zenginlerindendi Nihat Ağa, lakin malıyla mülküyle övünmez; olabildiğince sade yaşardı. Eli darda olan, şehre çocuğunu okutmaya göndermek isteyip de parasızlıktan gönderemeyenlerin hemen imdadına yetişirdi. Yaptığı iyiliklerin bilinmesini, duyulmasını hiç istemezdi. "Her şey Allah Teâlâ'nın rızası için yapılır, kulların meth ü senası için değil." derdi.

Nureşşan Nihat Ağa'yı hayata bağlayan en önemli hal-

kaydı. O, evlendikten sonra ne yapacağını bilmiyordu fakat kızının da evlenme çağı gelmiş de geçiyordu. Kızcağz gençliğini karartmamalı, bir yuva kurmalıydı. Yaşı yetmişe dayanmıştı, yarın ne olacağını bilmiyordu. Ecel geldi cihana, baş ağrısı bahane...

Ahmet, Nurefşan'ı görürüm ümidiyle evlerinin önünden geçiyordu. Ahmet'i gören Karakuyruk, eskisi kadar havlamıyordu, alışmıştı herhâlde. Ahmet buna sevindi. Bu da bir mesafeydi hani.

Bu meseleyi bir şekilde neticelendirmeli idi. Gidip Değirmenci Süleyman'ı buldu. Derdini dökmek istedi, zorlandı. Utanıyordu, yokuşa sürülen yorgun katır gibi terledi. Sonunda dudağından ilk cümle çıktı:

– Ben evlenmek istiyorum Süleyman.

– E sabahtan beri bunu söylemek için mi kıvranırsın. Ne var bunda söylesene ahretlik.

– İşte söyledim derdim budur.

– Namzedin var mıdır?

– Vardır.

– Kim?

– Nihat Ağa'nın kızı Nurefşan.

– Hadi be...

– Ne oldu Süleyman?

Nihat Ağa dediğin adam, dünyadan kırk yaş koca. Onun ilmiyle nasıl uğraşacaksın.

– Hiç bilmiyorum. Gel bu körü bu köprüden geçir ahretlik.

– Vallahi Nihat Ağa iyi adamdır, sağlam adamdır amma biricik kızını kolay kolay vermez. Onca isteyeniyi oldu vermedi. Bizim hanım anlattı, o da komşulardan duymuş. Damat namzedinde aradığı bayağı şartları varmış.

– Biliyorum.

– Yani anlayacağın kızını vermek için şu gördüğün değir-

men taşını kılla tavana asacak adam arar. Yüreğin yeter mi senin.

– Bir defa ateş düştü gönlüme Süleyman. Ben uğraşayım da Hak Teâlâ nasip ederse...

– Nasip etmezse... Kaçırır mısın?

– Hâşâ... Nasip etmezse hayırlısı derim, şekva etmem.

– Kızın gönlü var mıdır peki?

– Bence var.

– Konuşmuşluğun var mı?

– O, iffet tacını başına takmış bir sultan be Süleyman; değil konuşmak, yüzünü bile bir kez görmedim.

– Sana gönlünün olduğunu nereden biliyorsun peki?

– E köpekleri bana alıştı...

– Değirmenci Süleyman beyaza bulanmış saçlarını kaşdı ve bir kahkaha patlattı:

– Demek köpekleri sana alıştı ha.

– Ya gülme. Köpekleri bana havlamaz oldu artık.

– Sen de bundan umutlandın demek. İyi valla...

– Bir müddet konuşmadılar.

Demirci Ahmet derdine derman, yarasına merhem olması için bir dostunun kapısını çalmıştı, oluru da olmazı da Allah bilir. Bir buğday çuvalının üzerine oturarak baktı dönen değirmen taşına, buğday olarak girenin un olarak çıkışına. Kahverengi buğdaylar bembeyaz çıkıyordu. Kendisini düşündü sabırlı davranırsa maksadına hâsil olacağına kanaat getirdi.

Süleyman taze undan hamur yapmış ve fırına atıvermişti. Biraz sonra kabarmış ekmeklerle can dostunun yanına geldi.

– Ne oldu kızdın mı bana?

– Yok hayır. Sen de haklısın. Köpeğe bakıp ümitleniyorum ne yapayım. Çaresiz kaldım.

– Neyse bakarız bir oluruna, dedi.

Değirmenci, bir çuvalı yıktı üzerine bir gazete serdi. Çuvalın sağına ve soluna birer çuval daha yıkarak kendilerine

oturacak yer yaptı. Taze ekmekleri gazetenin üzerine serdi.

– Buyur ahretlik. Değirmencinin ikramı da bu kadar olur kusura kalma.

– Yok be ahretlik ne kusuru... Yalnız bu ekmeğin unu kimin? Başkasının unundan almayalım.

– Be mübarek bizim tarlanın buğdayını öğütüyorum, hiç başkasının unu alınır mı. Rahmetli babam ‘Sen doğru ol, eğri belâsını bulur.’ derdi. Haram lokma geçmedi bu gırtlaktan, dedi ve parmağıyla gırtlığına bir iki sefer vurdu. Sonra kalktı, katık almadığını fark ederek değirmenin bahçesinden beş altı domatesle biber alıp getirdi. Elleriyle ayırdılar yassı domatesleri. İçi dopdolu domatesin ekşimsi kokusu ekmeğin nefis kokusuyla kucaklaştı. Taze sıcacık ekmeğin yanında bir domates bir biber... Ahmet keyiflendi. Besmeleyle ilk lokmayı alırken Süleyman sohbetle devam etti.

– Değirmene kıtlık gelmez ahretlik. Valla bizdeki rahatlık, şehirdekilerde yok ha.

– Allah’a şükür.

– E anlat ahretlik.

– Ne diyorsun şimdi Süleyman. Biliyorsun babam yok, anam da yaşlı. Onun derdi de ölmeden benim mürüvvetimi görmek. Ben ne yapayım?

– Bence evvelâ Nihat Ağa'ya git ve niyetini söyle. Ondan sonra Allah kerim...

– Ahmet elinde tuttuğu dürümün boğazına düğümlendiğini öksürürken fark etti. Nihat Ağa'ya gidip konuşmak zor işti.

– Eve dönen Ahmet, derdini annesine de açtı. Dua etmekten başka elinden bir şey gelmezdi yaşlı kadının. “Allah her şeyin hayırlısını nasip etsin oğul, hayırlıysa yakın etsin, hayırsızsa ırak etsin. Lakin seni mahcup beni mahzun etmesin.” diyebildi.

Ertesi gün derdini Nihat Ağa'ya söyleyemeye karar ver-

di. “Ne olacaksa olsun.” diyordu. Yatsı namazında uzun uzun dua etti. Sert döşekli yün yorganlı yatağa girdi. İnce bir naptalin kokusu duydu. Yarın ne yapacağını düşündü. Ne kadar güçlü bu iş. Sağa döndü uyuyamadı, sola döndü uyuyamadı. Yarın Nihat Ağa'nın ters bir laf etmesinden korkuyordu. Gece yarısına doğru anca uykuya dalabildi. Rüyasında Nihat Ağa'yı görüyordu: “Ben bir demirci parçasına kız vermem!” diyordu. “Ben gül gibi kızımı demirciye yâr olsun diye mi büyüttüm. Üç şartım var, kırk ziyaretim...” diyordu. Kan ter içinde uyandı Süleyman. “Oh be hepsi kâbusmuş.” diyerek sevindi. Sabah ezanı okunuyordu, köyün mesaisi başlıyordu. Namazdan sonra anasıyla birer tas çorba içtiler. Doğru demirci dükkânına gitti. Vardığında iki müşterisi onu bekliyordu.

– Yahu Ahmet nerelerdesin. Öğlen oldu, at nallatacağız da işe gideceğiz daha.

– Tamam yetiştim, dedi.

Atı nalladı. Bir traktör pulluğunu tamir etti. Elinden her iş geliyordu evvelallah. Ardından bir at arabasının tekerleğini tamir etti. Sonra siparişlere girişti, balta yapmaya koyuldu. Akli Nihat Ağa'daydı. Öğle namazına nasıl olsa camiye gelirdi. Yanına yaklaşıp anlatacak: “Böyleyken böyle beyim.” diyecekti.

Namaza gitti. Nihat Ağa, abdest almış elinde mendiliyle kurulanıyordu. Onu gördüğü için rahatlamış mıydı, gerilmiş miydi karar veremedi. Namazdan sonra “Allah'ım yardım et...” diye dua etti.

Çıkışta Nihat Ağa'nın yanına yaklaştı. Elleri önünde bağlı, boynu bükük bir hâlde:

– Nihat Ağa, müsaitseniz bir hususu arz etmek isterim, diyebildi. Heyecanlanmış, boğazı kırk boğum olmuş, kelimeler dişine yapışmış çam sakızı gibi çıkmak bilmemişti. Sesi titremiş, nefesi sıklaşmıştı.

Nihat Ağa anladı gencin diyeceklerini. Yine de bozuntuya vermedi.

– Ooo demirci gel oturalım şuraya, diyerek donakalmış Ahmet'i cami avlusunda bir çınarın altına çekiverdi. Ahmet'i rahatlatmak için sohbeti kendisi başlattı:

– E işlerin nasıl?

– Elhamdülillah... Çok iyi.

– Buna sevindim Ahmet, çünkü kesende var mı pulun, âlem senin kulun. Kesende yok mu pulun, dağdan aşar yolun.

– Haklısınız.

Ahmet tahta sedirin ucuna oturmuştu. Elinde tuttuğu kasketini çevirip duruyor, hâlden hâle sokuyordu. Şimdi durduk yere derdini nasıl açacağını düşündü. Kızardığını, yanaklarına ateş basmasından anladı. Sırtının terlediğini ise sonra fark etti. Nihat Ağa konuşmaya devam etti.

– Sağ olasin kasabadan gelirken yolda kalmıştık da bizi evimize kadar getirmiştin.

– Yok canım. Estağfurullah.

– Öyle deme. Sen olmasan hasta başımla, öksüz kızım la kuş uçmaz kervan geçmez yolda ne yapardım.

Yeniden bir sessizlik oldu. Demirci Ahmet'i ürkün bir sessizlik... Nihat Ağa'nın kızından bahsettiği esnada Ahmet'in yüreği yerinden çıkıp gidecekti sanki... Nihat Ağa dayanamadı.

– Ahmet benim yaşım altmış dokuz. Bunca yıl neler gördüm neler geçirdim anlat anlat bitiremem, lakin ömür dediğin bir göz açıp kapama süresi işte. Ben senin derdini anladım anlamasına ancak yine de senden dinlemek isterim. Ahmet oturduğu yerde kıpkırmızı oldu, elinde tuttuğu kasket bile elinin teriyle nemlenmişti. Tam sırasıydı. Bütün cesaretini topladı.

– Nihat Amca, benim diyeceğim münasip görürseniz hayırlı bir iştir, dedi ve üzerinden dünyalar kalktı rahatlayıvermişti birden. Yine de Nihat Ağa'nın vereceği tepkiden çekiniyordu. Kızacak diye korktu, oysa tam tersi gülümseyen bir simayla cevap verdi Nihat Ağa:

– Anlıyorum evladım, lakin benim evladımın gayri ki-

mim kimsem kalmadı. Ben öldükten sonra onun perişan olmasını istemem. Damat namzedinde üç hususiyet ararım oğul, dini bütün olacak, durumu iyi olacak, yanıma kırk defa gelip konuşacak. Sen ilk ikisinden geçtin. Şimdi sıra üçüncüsünde kırk sohbet edecektik kaldı otuz dokuz tane. Onu da tamamladı güldür yüzümü, sonra getir aileni, iste kızımı.

Nihat Ağa son sözünden sonra “Hadi Allah muvaffak ede.” deyip selâm verip ayrıldı.

Demirci sevin sin mi üzül sün mü karar veremedi. Yine de Nihat Ağa'nın karşı çıkmamasına sevindi. İlk baştan itiraz da edebilirdi. “Bir çiçekle bahar olmaz.” diye düşündü, erkenden hülyalara dalıp da sığ denizde kafa üstü çakılmamak gerekti. Beklediğinden çok daha kolay olmuştu.

Anası: “Bunda da var bir hayır oğul. İnsanın insanlığı irfanla, hayvanın hayvanlığı samanla beslenir. Var git bakalım Nihat Ağa'nın yanına kızını alamasan da irfanını alırsın.” dedi.

Bu moralle gitti demirci, ayakları yere basmadan Nihat Ağa'nın evine. İlk gidişiydi bu. Nihat Ağa, genç misafirini evin avlusunda asmaların gölgesinde ağırladı. Koyu gölge altındaki sedirde oturdular Sedirin iki metre ötesindeki çamaşır ipinde büyük beyaz bir perde asılıydı. Yaz temizliği yapılıyor diye düşündü. Ev sahibi merakla Ahmet'in diyeceğini bekledi. Delikanlı kendi mesleğiyle ilgili bir lafla açtı konuyu:

– Benim rahmetli ustam: ‘Demircinin yüreği demirden pek gerek.’ derdi. Sabır işidir demiri adam etmek. İyice kızmadan şekle girmez.

– Bundan ne ders çıkarırsın?

– Derim ki kişi, yanmadıkça, şekle girmedikçe ham demir parçası gibi kıymetsizdir. Yine demirden değer biçecek olursak; kendini yüce maksatlara adayan kişi, demirden yapılan bir tüfek kadar kıymetli iken ham demirin tonu bir tüfek etmez.

– Netice...

– Neticede insan insanlar içinde ve Hak katında kendine

değer bulmak istiyorsa yanmalıdır, hayatı bir hayvanın hayatı gibi yeme içme uyuma olmamalıdır. Yanmak için idealleri olmalıdır, onlar için yanmalıdır. Yoksa bu tarafta yanmayan öte tarafta yanar Allah korusun.

– Eyvallah delikanlı, ne güzel söyledin. Haydi, herkes rızkının peşine, dedi Nihat Ağa. Delikanlının sözleri çok yerindeydi kendisi bir şey ilâve etmek lüzumu hissetmedi.

Demirci Ahmet ikinci görüşmeyi de kayıpsız atlatmıştı geriye kalmıştı otuz sekiz görüşme “Allah kerim.” diye düşündü. Dükkânını açtı. Siyah ve griden başka renk yoktu dükkânın eski duvarlarında. Bir tarafta örsü, bir tarafta kaynak makinesi, soğutma suyunun rengi dahi dükkâna uygundu.

O gün bir köylü nallarını değiştirmek için bir at getirdi. Atın ayaklarına baktı, nallarını hazırladı. Atı dükkânın duvarındaki halkalardan birine sıkıca bağladı. At sahibi,

– Ahmet Usta, bizim hayvan akıllıdır. Bağlamana gerek yok, dedi.

– Benim rahmetli ustam “İnsandır belki emindir, hayvandır anlamadığı demirdir.” derdi. Ben kendimi sağlama alayım da...

Hayvanın eski nalını söktü, tırnaklarını törpüledi ve yeni nalları çaktı. Nal çakarken aklına bir düşünce daha geldi, yarın konuşacağı meseleyi bulmuştu, çok mutlu oldu.

Ertesi sabah Nihat Ağa'nın kapısını çalarken kendinden emindi: Sedire bağdaş kurarken ipteki perdenin her gün değiştiğini fark etti. İçinden: “Ne kadar çok perdeleri var, herhâlde her gün birini yıkıyorlar.” dedi, ardından söze başladı:

– Ben nallayacağım hayvanı kısa bir iple sıkıca bağlamadan nallamam.

– Neden?

– Çünkü hayvanın ipi uzun olursa huylanıp tekme atar, bakarsın ısırır. Bir arkadaşım vardı Ekizce'de... At nallarken hayvan uslu diye bağlamamış, hayvan ensesinden kapıvermiş

çok çekti zavallı. O yüzden tedbirli olmak her işin ilk şartıdır.

– Tedbir neyle başlar?

– Besmeleyle... Ardından da muhtemel tehlikeleri ortadan kaldırmakla...

– Eyvallah delikanlı, haydi bakalım herkes kendi yoluna...

Ahmet kasketini başına geçirip tozun toprağa karıştığı taşlı yoldan uçarcasına dükkânına yürüdü.

Ertesi gün inatçı demirin bir işe yaramayacağını, yumuşayıp şekil almayacağını ne kadar dövsen de olmadık yerde küt diye kırılacağını söyledi ve ekledi: “İnatçı insandan da hayır gelmez.”

“Demiri, demirle keserler.” dedi sonraki gün. Derdi derdin bitirdiğinden söz açtı: “Allah, dermansız dert vermesin.” diye dua ile bitirdi sözlerini. Daha sonraki gün “Demir talaşı eline, ayağına, koluna bacağına gelse bir şey etmez de gözüne gelirse kör eder.” dedi. Dostun varsa onun kusurunu görmeyeceksin yok, o kusur gözünde büyüyüp duruyorsa dost bulamaz, dostsuz kalırsın.” diye de bitirdi.

Bir hafta böyle geçmişti. Demirci sonraki görüşmelerde ne diyeceğini düşünmeye başlamıştı. Onun hayatı altı metrekareselik bir dükkândı, o dükkândan bakıyordu hayata, demircinin dükkânında pencere, ocağında tencere yoktu, lakin mutluydu. Dükkâna güneşin şavkı vurmazdı amma inancının şevki vururdu yüzüne.

Ertesi haftadaki görüşmeye bir şikâyetle başladı: “Kimi müşteriler gelirler cimrilik ederler, en ucuz işi yapmamı isterler. Paraları olmayıp da isteseler vallahi bedava yaparım lakin sırf cimrilikten böyle yaparlar. Sonra tarlayı sürerken pulluk kopar, işe koşarken atın nalı düşer, odun kırarken nacak çatlar.” diye dert yandı ve sözlerini şöyle bağladı: “Demircide işin en ucuzu yaptıran, ekmeğini başkasına kaptırır. Dünyada ucuz yaşayan ahrette çok müşkül çeker, çünkü öte tarafın azı-

ğını burada hazır etmek gerektir.”

Sonraki görüşmelerde de demirden sohbetler ve bir demircinin nazarıyla hayatın sorgusu sürdü gitti.

Ahmet bir iki üç derken dört haftayı tamamlamıştı. Tam otuz defa gitmişti Nihat Ağa'nın kapısına, otuz defa yaşamıştı aynı sıkıntıyı. Her gün aynı avluda, aynı asmaların altında aynı sedire oturmuştu.

On görüşme kalmıştı. Şunun şurasında on defa daha gidecekti ve Nurefşan'ı alıverecekti. Lakin laf çuvalında söz tükenmişti. Böyle olacağını biliyordu, her şeyin bir sonu vardı ve demircinin hayata bir demirci gözüyle bakışını aktardığı örneklemeler tükenmek üzereydi. Nihat Ağa'ya rica etse de bu imtihanı otuz defada bitirse olmaz mıydı? Teklifi ettiğine edeceğine pişman oldu.

Nihat Ağa öyle bir kükredi ki yer gök inledi. “Bu kadicık bir iş elinden gelmeyen adama verecek kızım yoktur benim.” deyince beti benzi atmış işi şakaya vurmıştu. Çaresiz kalmıştı, can yoldaşı Değirmenci Süleyman'ın yanına attı kendini. Gıcırdayarak dönen dolap değirmen taşını döndürürken derdini döktü:

– İşte böyle ahretlik kırka varmama on kaldı, lakin çaresizlik derdi yapıştı yakama.

– Ne diyeyim bilemedim ahretlik.

– Nihat Ağa kırk kargaya bir sapan taşı sanıyor beni. O kadar geldim buradan dönemem ne olur yardım et.

– Valla ahretlik, canı kaymak isteyen mandayı yanında taşı. Nimet istiyorsan külfete razı olacaksın.

– Seni tefekkür ettiren hiçbir şey olmaz mı?

– Olmaz mı? Misal değirmen taşına bakarım o döner, dünya döner. Taş buğdayı öğütür, dünya adamı. Bir de şu bizim emektar eşeği düşünürüm. Allah beni bir eşek değil de insan yaratmış diye şükrederim.

– Başka?

– Eşeğin çektiği yüke bakınca da aklıma hep şu söz gelir: “Eşeği düğüne davet etmişler: ‘Ya odun eksiktir, ya su.’ demiş.

Demirci son sözü hiç beklemiyordu. Bir eşeğe baktı bir de arkadaşına sonra da makaraları koyuverdi.

– Yahu ahretlik ben sana tutuştum, çare diyorum sen bana düğüne davet edilen eşekten bahsediyorsun.

– Bir de şu var eşeğe cilve yap demişler tutmuş çifte atmış.

– Lâhavle...

– Değirmenciden bu kadar demirci. Eşek hoşaftan ne anlar, suyunu içer tanesini bırakır.

– Bak hâlâ eşek muhabbeti yapıyor.

– Değirmenin önüne gelinmez, ununa gelinir. Haydi, uğurlar ola.

– Rüzgârın ardı yağış, şakanın ardı dövüş. İyisi mi ben de gideyim bir tatsızlık çıkmadan.

– Yolcuya sohbet haram, çok bile durdun.

– Sağ olasın, Ağrı Dağı'ndan kar bağışladın, diye sitem ettiyse de günlerdir böyle gülmediği için yüzüne asılı kalan tebessümle ayrıldı değirmenden.

Nihat Ağa'ya ne söyleyeceğini düşünürken değirmencinin eşekle ilgili laflarından aklına bir fikir geldi. Zihnine gelen fikrin aydınlığı çehresini aydınlattı, koşar adım vardı kız evine: “Nihat Aşam, insan çağrılmadığı yere gitmemeli. Ataların dediği gibi çağrıldığın yere git ar eyleme, çağrılmadığın yere gidip yerini dar eyleme. İstenmeyen aş ya baş ağrıtır ya diş demişler. Gönülsüz ağırlanmak insanlara yük olmak aklı başında adama yakışmaz.” O günkü sohbet, bu minval üzere; insanın başkalarına yük olmaktan sakınmasının önemi üzerine devam etti gitti. Yarın olsun Allah kerim.

Yarınların ne çabuk geldiğini düşündü sabah namazından sonra çorbasını kaşıklarken. Bu gün ne konuşsam diye

düşünürken aklına eskilerin bir lafı daha geldi. O gün de şu söz üzerinden koyu bir sohbet yaptılar: “Beyim, at murat, katır devlet, eşek kısmet, deve gurbettir. Lakin bir maksada ulaşmak için en az biri gerektir.” dedi. Bu sözden sonra ele güne muhtaç olmadan yaşamak için neler yapmak gerektiği ve iktisat ve tok gözlü olma üzerine konuştular. Kalmıştı sekiz gün.

Ha gayret be demirci çoğu gitti azı kaldı.

Aynı gün; dükkâna atı, tavlamlı denilen ve hayvan bağlamak için kullanılan iki karışık demirin halkasını kırdığından yenisini almak için bir köylü gelmişti. Köylünün tavlamlı istediği demircinin ertesi günkü sohbetinin konusu olmuştu.

“Nihat Ağam ‘At tavlamlı yerinden çıkarsa on kere yere vursa da hiç olmazsa biri kendine değer.’ dedi. İnsan da böyledir hatalı bir iş yapıp on kişiye zararı dokunursa emin ol zarar verdiği dokuz kişi el olsa da onuncu da zarar ona uğrar. Bu yüzden insan, doğruluktan ayrılmamalıdır. Doğru duvar yıkılmaz.” dedi ve sohbet başladı. Nihat Ağa bu sohbetten daha bir memnun kalmış görünüyordu.

Ertesi gün nicedir aklında bulunan sözü söyledi. Demir tavında dövülür.

Sedire oturduktan sonra söze başladı: “Ağam, demir tavında dövülür. Her şeyin bir zamanı var. Nice iş vardır ki vakti geçtiği ya da erken davranıldığı için yarım kalmıştır. Her şeyi vaktince yapmak, hayırlı işte inat etmemek gerektir.” dedi. Dedi demesine ama Nihat Ağa’nın yüzünün aldığı şekli görünce de kırdığı potu fark etti. Nihat Ağa, sanki hayırlı işte inat ediyormuş, kızını kendisine vermiyormuş demeye getirdiğini sonradan anladı. Mahcup oldu. “Söz meclisten dışarı beyim.” diyerek bu sözden maksadını anlattı.

Sondan beşinci gün: “Bizim dükkânda ateş eksik olmaz. ‘Fırıncılarla demirciler her daim ateşi gördüklerinden, aralarından çok evliya çıkmıştır.’ derler. Ateşi sürekli görmek insanı terbiye eder, hâşâ ben o terbiyeden nasiplenmiş değilim lakin

cezanın küçük bir numunesini görmek dahi akıl sahibi insanı terbiye etmeye yetiyor da artıyor.” dedi.

Nihat Ağa, bağdaş kurduğu divanda Mevlevî şeyhi gibi başını yavaşça öne eğerek bu söz etrafında yapılan sohbeti huşu içinde dinledi. Belki de işin olacağına akli yatmaya başlamış, kendi dünyasına dalmıştı.

Sabahı zor ettiği bir gecenin ardından uyanmıştı. Kâbus üstüne kâbus görüyordu da bugün söyleyeceği sözü bulamıyordu. Dilinde yara çıktığını sabah sofrasında fark etti. Dil belâsı diye düşündü. İşte bugünkü sözü de bulmuştu.

“Dilin kemiği yok, lakin kemik kırar. İnsan kırk düşünmeli bir konuşmalı.” dedi. Dil belâsına canından olan da vardır, cana kıyan da. İnsan dilinin namusunu korumalı ki kendine de sevdiklerine de zarar gelmesin.” Bu gün söylemek istediklerini istediği gibi söyleyememişti. Bunu Nihat Ağa'nın tavırlarından da anlamıştı. Dile sahip olma konusundaki sözleri evvelki sözlerin tesirini bırakmamış gibiydi Nihat Ağa'da.

Demirci sona yaklaştıkça sözlerinin kuvvetinin de kıymetinin de azaldığını fark etti. Hikmet çuvalında söz tükendi tükenecekti. Şunun şurasında üç gün kalmıştı. “Yüzdük yüzdük kuyruğuna geldik.” diye düşündü. Sonuna gelmesine gelmişti de sonu nasıl getirecekti bilmiyordu.

Bir sonraki gün çok duyduğu harcı âlem bir sözle başladı söze Ahmet. “Eskiler der ki ‘Sen yedin baklava güllâç, ben yedim herle bulamaç. Sabah kalktık sen de aç ben de aç.’ Ne yersen ye nihayetinde acıkılır o yüzden yerken israf etmemeli, her şeyin en iyisini yemeliyim diye didinip durmamalı, kısmetine razı olmalı.” Ahmet, Ağa'nın yüzüne baktı; ağa, Ahmet'in yüzüne. Ahmet kendisi bile beğenmedi söylediklerini, lakin insanda söz, denizde su gibi değildi. Nihat Ağa:

- Hadi bakalım bugün de böyle olsun Ahmet.
- Bugün beğenmediniz söylediklerimi.
- Ne yalan söyleyeyim, beğenmedim.

– Vallahi ağam neyin üstüne ne yeneceğini bilirim de ortada dönen bulgur pilâvı. Günlerdir laf etmekten zihnimde söz, hatırımda laf kalmamıştır.

– Neyse haydi uğurlar ola.

Ahmet, son iki güne gelmişti nihayet. Otuz sekiz gündür günün derdi bitmeden ertesi günün derdi oturuyordu içine. Kenarı kırık, kirli aynada limon suyu ile saçını tararken bu gün ne konuşsam diye içi içini yiyordu. Bir mesele daha bulsa bir gün kalacaktı ve onu nasıl olsa atlatırdı. Bir söz bir fikir, bir deyiş bulsa, bu dert bitiverecekti. Olsa ve bulsam... Tamam bulmuştu işte.

Kaç gündür gelip gitmekten aşına olduğu sedirdeki yerine oturdu ve: “Olsayı bulsaya vermişler, hiç doğmuş. Şöyle olsa, böyle bulsa dememeli. Lafla peynir gemisi yürümüyor insan rızkının peşinde koşmalı, olmayacak işlerle kendini yormamalı.” Nihat Ağa'nın yüzünde tepkisiz bir hâl vardı. Biraz bıkkınlıkla karışık şekilde Ahmet'e bakıyordu. Ahmet şirinlik yapmak için: “Öyle değil mi ağam?” diyerek tasdik ettirmek istedi. “Öyledir öyledir de yarın son gün yarın da son birkaç günde geldiğin gibi gelirsen bu iş zor, haberin olsun.” diyerek yolcu etti Ahmet'i.

Kırkıncı gün gelmişti lakin Ahmet'in aklına hiçbir şey gelmiyordu. Geceyi sabaha kavuşturdu. Sabah düşündü, bakındı göremedi, Kulak kesildi duyamadı. Ne dükkâna müşteri geldi ne de Ahmet'in aklına bir fikir. Dükkânına bakındı, demir parçaları, nallar, kaynak makinesi, çekiç, örs, kazmalar, baltalar. Yeni bir şey bulmalıydı ama olmuyordu.

Deniz bitmiş gemi karaya oturmuştu, ayaklarını sürüye sürüye görüşme saatinde Nihat Ağa'nın kapısına vardı. Yan yatmış gemi kaykılmış düşünüyordu. Taştan, topraktan, ekin-den, bostandan her şeyden laf etmişti. Yeni bir şey bulmalıydı ama ne?

Kapıyı açan ev sahibi, demirciyi her zamanki köşesine

buyur etti. Nihat Ağa bir söz dedi mi o sözün ardında sonuna kadar dururdu. Kırk olmasın da otuz dokuz olsun diyemezdi. Mühür kimde ise Süleyman odur, diye düşündü. Kısmet buraya kadarmış, bu iş nasip değilmiş diye düşündü. Yere baktı, yerdeki mermer parçalarının köşelerini sayıyor, gözünü de bir köşeden diğerine teğet çiziyordu. Ölüm sessizliği çökmüştü avluya. Sessizliği Nihat Ağa bozdu.

– E evladım bugün son gün ne söyleyeceksin?

– Şey... Ben...

Gerisini getiremedi. Ahmet, o kadar emek harcamış, otuz dokuzu bitirmişti ama kırkı tamamlayamıyordu. “Keşke bizim değirmencinin yanına uğrasaydım diye hayıflandı. Artık çok geçti. Tam pes ettiğini bildirecekken avlunun yan tarafındaki horozun sesi duyuldu. Demirci Ahmet, Nihat Ağa’ya döndü:

– Horozunuz hiç yumurtladı mı beyim, diye sordu.

Ciddî bir laf bekleyen Nihat Ağa böyle bir soru karşısında kakhahayı basıverdi. Gülme krizine girdi âdeti.

Ahmet şaşkındı.

– Tamam, Ahmet bu da son hikmetli sözün olsun, bu imtihan burada bitmiştir, yarın aileni getir kızımı iste, dedi gülümseyerek.

Ahmet ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Sevincinden haykırmak istedi ama burada olmazdı. Hemen Nihat Ağa’nın elini öptü.

– Müsaadeniz olursa bir soru tevcih edebilir miyim ağam?

– Buyur Ahmet.

– Damat adayını kırk gün buraya getirerek hikmetli laf ettirmekten muradınız nedir? Siz âlim bir insansınız, benim söylediklerimden çok daha fazlasını bilir çok daha fazlasını söylersiniz, eminim ki benden öğrenecek bir şeyiniz yoktur.

– Hayır Ahmet senden öğrendiğim çok şey oldu. Bir defa sabrını öğrendim. İkinci olarak ilmini öğrendim, üçüncü ola-

rak hayata bakışını öğrendim. Bre oğul benim derdim seni kırk defa buraya kadar boşu boşuna getirip yormak değildir. Konuşmalarımızı şu perdenin arkasındaki Nurefşan her gün dinledi. Evleneceği kişiyi tanısın istedim sonra baktım senin temiz bir yüreğin ve kendine göre de bir ilmin var. Senin anlayacağın kızım evleneceği kişiyi tanısın, ama harama bulaşmasın istedim. Bunu yapmak için de böyle bir yol seçtim. Dün de son kararını sordum o da sükût ederek cevabını verdi. Allah Teâlâ sizi bir yastıkta kocatsın. İlk hediye de benden yumurtlayıp yumurtlamadığını sorduğun horozu size hediye ediyorum amma kesmek yok, ha ilk yumurtası da benim ona göre.

Dönüş yolu

Erdoğan Ürkmez'e...

Gece yarısı... Meydan köpeklere kalmış. Köşedeki meyhanenin önünde yerde sızmış bir adam... Gündüz insan seli akan kaldırımlar, bu gece sadece ona ev sahipliği yapmakta.

Güneşin şafakları kızıla boyadığı vakitte başında müthiş bir ağrı ve sırtında taşa yatmanın getirdiği sızı ile uyandı. Kendi kendine homurdandı... Doğrulamaya çalıştı başı döndü. Olduğu yere çöktü. Bir süre sonra duvara dayanarak yerinden doğruldu. Yine duvardan destek alarak yürümeye çalıştı.

– Ayağa kalkıp yürümekten bile acizim yazık bana, dedi.

Evde hanımı, çocuğu bekler, merak eder miydi? Hiç ihtimal vermiyordu. Kadına geçenlerde öyle bir dayak atmıştı ki kadın elinden yüzünden utandığı için üç hafta insan içine çıkamamıştı. Erkek adamın içkisine karışan cezasını böyle çekerdi işte. Nankör kadın, dırdır etmeseydi.

Sonra birden düşünceleri yön değiştirdi. “Bizim hanımın ki de hayat değil ha. Anasının evinde sarhoş babasından çekmiş, evlenmiş benim gibi serseriden çekiyor. İçki içmeden içki şişesinde hapsolmuş bizim karı be.” dedi.

Oysa ne kadar iyi bir kadındı karısı. Eline üç beş kuruş geçse biriktirir, evde hiçbir şeyin israf olmaması için çalışırdı. Tertibi, düzeni, temizliği ile pırl pırl bir kadın... Hani geçenlerde ona iki metre basma alınca ne kadar da sevinmişti. Hayır, hayır o iki metre kumaş parçasına değil, kocasının kendini

hatırlamasına sevinmişti.

Üstü başı kir pas içindeydi. Karnı acıkmıştı. Meyhane önünde yatan adamda üst baş kalır mı? Ceketinin sağ yakasına biraz kusmuştu. Kolun omzuyla birleşen kısmı sökülmüş içinden yeni açmış pamuk kozası gibi vatkası gözükiyordu. Vatkanın rengindeki gömleğinin sağ tarafında da büyükçe bir leke vardı, gömleğin sol ucu pantolonundan sarkmıştı. Pantolonu toza toprağa bulanmıştı. Saçları rüzgârda kalmış gibi darmadağınktı. Üzerine sinen sigara kokusundan kendi bile rahatsız oldu.

Çorbacı eski bir ahababı olmasa onu dükkâna filân sokmazdı. İyi günlerinden kalan kredisinin bitmesine az kaldığını hissediyordu... Çorba gelmesine gelmişti, lakin kaşıklarda bir sıkıntı vardı. Bir ara garsonun neden iki kaşık getirdiğini soracak oldu vazgeçti. Dikkatlice baktı, masadaki kaşıklar bire inmişti tam alacakken yeniden iki tane(!) oluverdi. En sonunda kaşığın birini eline aldı. Geriye tek mesele kalıyordu: bu çorbayı içmek. Çorbadan alınan ilk kaşığın tadına, ceketini, gömleği ve pantolonu da baktı. Lakin çorbada iş yoktu... Pantolonda temiz kalan nadir noktalar da çorba lekeleri ile tanışmıştı. Ne hallere düşmüştü. Kendi haline gülmeye başladı. Bir mağaradan yankılanır gibi çıkan kahkahalarını gırtlığına düğümlemiş bir parça hıçkırık boğdu. Ağlamaya başladı. Kirli ellerini kirli yüzüne kapatıp çocuk gibi ağlamaya başladı. Bir tas çorba içmeyi dahi beceremiyordu işte. "Kahretsin..." dedi.

Cebindeki son parayı çorbacıya verdi. Dışarı çıktığında sokağın uyku mahmurluğunu yeni yeni attığını fark etti, yoldan eklemek taşıyan arabalar geçiyordu. Buğusu üzerindeki eklemelerin kokusu yaşlı kaldırımlara siniyordu.

Çöpçü Hüseyin Efendi, elinde çalı süpürgesi, başı hafif önde yanında emir bekleyen asker gibi esas duruşta duran küreğiyle yirmi iki yıldır yaptığı işi yapıyordu, yirmi iki yıldır söylediği türküyle... "Kırmızı gülün alı var. Her gün ağlasam

yeri var...” Bir süre, paslı bir elektrik direğine yaslanıp çöpçüyü seyretti. Ondaki neşenin binde birinin kendinde olmadığına üzüldü. Onlarca yıldır on binlerce adımın çiğnediği kaldırımın çer çöpünü Hüseyin Efendi temizliyor, Salim de dertlerinin mi yoksa kaldırımdaki taşların mı daha çok olduğunu düşünüyordu. Kaldırımın ilerisinde bir kalabalık gördü.

Sabah sabah ne kalabalığı idi acaba? Belki bir şey dağıtıyorlardır diye kalabalığa yaklaştı. Bir şey dağıtılmıyordu. Çoğunluğu yaşlı, on beş-yirmi kişi, kadın erkek binanın kapısının önünde bekliyordu. Tabelâya baktı. Acaba maaş kuyruğu filân mı vardı? Hayır, burası banka değildi. Belediye ekmeğinin satıldığı büfe de değildi ne hastaneye benziyordu ne de okula. Kendisi de sıraya geçip beklemeye başladı.

Hani “Neden bekliyorsun.” diye sorsalar diyecek bir şeyi yoktu. Bekliyordu işte, herkes gibi sabırla bekliyordu. Kalabalıktakiler şaşkın gözlerle Salim’i seyrettiler ilkin ama hiçbiri de iki kelâm etmedi. Derken görevliler geldi, kapılar açıldı. Kalabalık yuvasına giren karınca nizamında sırayla içeri girdi, peşlerinden bizimki de girdi. Peşinden gelenler olduğunu anlayınca en arkada olmaktan kurtulduğuna sevindi.

Görevlilerle birlikte odaya girdi. Büyükçe bir evrak dolabı, bir eski masa, bir memur, sıradakilere bir şeyler soruyor ve önündeki kâğıda bir şeyler yazıyordu.

Sıra Salim’e geldi. Salim saf saf memura bakıyordu. Memurun sesiyle kendine geldi.

- Adınız beyefendi?
- Salim Ortakçı.
- Kaç kişi gideceksiniz?
- Nereye kaç kişi gideceğiz?

Deminden beri masaya gömülmüş liste dolduran yaşlı memur başını kaldırdı. Gözlüklerinin üzerinden Salim’e baktı. Üstü başı kir pas içinde, saç sakal birbirine karışmış, kılıksız bir adam. Şaşkınlığını gizlemeden sordu:

- Sen burada ne arıyorsun?
– Ben mi?
– Evet, sen buraya niye geldin?
– Valla inan ben nereye geldiğimi bile anlamış değilim.
Baktım kalabalık bekliyor ben de bekledim.
– E...
– Onlar buraya geldiler ben de peşlerinden geldim.
– Yahu git işine! Benim işim bana yeter, bir de sarhoşla ayyaşla uğraşmayayım.
– Siz burada ne yapıyorsunuz?
– Hac kayıtları yapıyoruz.
– Hac kaydı mı?
– Evet.
– İyi, o zaman beni de yaz.
– Ne!
– Ne, ne?
– Sen mi hacca gideceksin?
– Evet.
– Yürü git işine kardeşim kefen alacak adamın gözü yaşlı olur, sen kim hacca gitmek kim?
– Allah Allah sen beni yazsana ağabey.
– İşi bulduk. Yahu sen hacca gidecek parayı nereden bulacaksın.
– Sana ne kardeşim paradan puldan. Sen mi vereceksin parasını? Yazsana beni!
– Tamam peki. Nüfus kâğıdını ver.
Memur olanlara bir anlam veremedi Salim'in kaydını yapmaya başladı.
– Kayıt parasını alayım.
– Ne kadar?
– Beş milyon vereceksin.
Salim ceplerini yokladı, son parasını çorbacıya verdiğini hatırladı.

– Sen benim kaydımı yap ağabey. Ben hemen geliyorum, diyerek koşar adım sokağa fırladı.

Aklına elektrikçi arkadaşı geldi. O da dükkânını yeni açıyordu.

– Cafer bana beş milyon versene.

Elektrikçi selâmsız sabahsız para isteğine bir mana verememenin şaşkınlığı ile Salim'e baktı.

– Hayırdır.

– Hayırlı bir iş Cafer... Bana beş milyon versene.

– Ne oldu? Kiralardan gelenler seni şaraba doyurmuyor herhâlde. Dün geceden kalmışsın bir de siftah etmeden para istiyorsun.

– Bildiğin gibi değil Cafer başka bir durum var.

– Ne durumu?

– Ben hacca gideceğim.

– Ne!

– Ne, ne?

– Sen ve hac... Yahu güldürme beni, her şeyi gördük, develi çerçi görmedik, diyerek kahkaha atmaya başladı. Kahkahalarına ara veriyor “Bizim Ayyaş Salim hacca gideceğini söylüyor ha.” diyor sonra gülmeye devam ediyordu.

– Ulan Salim, sen önce bir kılığına bak. Sonra hacca git dedi.

Salim bozulmuştu. Suratını astı, kapıya doğru yönelmişti ki arkadaşı seslendi.

– Hacım gel nereye gidiyorsun?

– Ben başka bir yerden para bulurum. Beş milyonu gülmem için değil, borç para olarak istedim.

– Otur ya. Al, istediğin para olsun.

Parayı aldı.

– Peki, sağ olasın. İki gün sonra öderim.

– Yalnız Salim, hacca gidiyorum diye benden para alıp şaraba, rakıya verirsen vallahi seni çizerim, gözüm seni bir

daha görmez, görse de tanımaz, ona göre.

– Oğlum ben hacca gideceğim diyorum sen hâlâ şaraptan rakıdan bahsediyorsun.

Tekrar müftülüğe geldi ve memura parayı uzattı. Memurun söylediklerini anlamaya çalıştı,

– Bir ay bekleyeceksin, çekiliş yapılacak eğer çıkarsa beş ay sonra yola çıkarsın. Çıkmazsa seneye artık... Bu arada adın kurada çıksa da çıkmasa da verdiğin bu para yanar ona göre

– Yanarsa yansın beş milyon için çene yapacak değiliz, diyerek ayrıldı.

Üstü başı perişan hâlde eve gitti. Kapıyı karısı açtı. Büyük kızı okula gitmek için evden çıkmak üzere idi. Babasının halini görünce hiçbir şey demeden önüne baktı ve koşar adım ayrıldı. Babasının halini görmek çocuk duygularını incitmişti.

Karısı önüne bakarak “hoş geldin bey” dedi. Her vakit sessiz sakin, kendi halinde abdestinde namazında halim selim bir kadıncağız... Kocasını da namaza başlatmaya çabalandı, ama... Salim bir gece, karısının ağlama sesi ile uyanmıştı. Sessizce kalkıp baktı. Yan odada seccadesine kapanmış ağlayarak, hıçkırarak: “Ya Rabbi kocama hidayet nasip eyle, onu kurtar.” diye dualar etmekte. İnemeleri dokunmuştu Salim’e. lakin sabaha kadar tesiri çoktan geçmiş ve yine bildiğini okumuştur.

Karısına baktı; ilkin konuşamadı. Gözleri doldu. Kirli yüzünde akan iki damla yaş yanaklarından çenesine yol tutmuştu.

– Sana bir şey diyeceğim Müşfika, diyebildi. Sonra yenden tekrarladı.

– Sana bir şey diyeceğim Müşfika.

– Buyur bey.

– Ben hacca gideceğim.

– Ne!

– Yahu bu gün de herkes “ne!” diye bağıyor.

– Gerçekten hacca mı gideceksin?

– Evet hanım.

Deminden beri yüzü yerde mahzunca duran kadın birden neşelendi. Güller açtı yüzünde, gül sevinci yüreğine doldu. İlkın sudan çıkmış balık gibi ne yapacağını şaşırđı, bir şey diyemeden etrafına baktı. Diyecek bir kelime bulmalıydı. Sevincini anlatacak bir söz... Bütün kelimeler tükenmişti. Bütün cümleler kilitlenmiş. Öylece koltuğa oturdu. Sadece kocasına bakakaldı. Tek kelime diyemedi.

Aradan bir buçuk ay geçti hacı adaylarının listesinin müftülükte asılı olduğunu söylediler. Salim bir koşu soluğu müftülükte aldı. Heyecanla listeye baktı. Bir aydır ağzına damla içki koymamıştı. Hatta ufak tefek ticaret yaparak parasını arttırmış bütün borçlarını ödemişti. Kendince hacı hak ettiğini düşünüyordu.

Listeyi taradı. Adını bir türlü göremiyordu. Okuma yazmayı yeni öğrenmiş öğrenciler gibi heceleyerek hafif sesle bütün isimleri okuyordu ama adına rastlayamadı.

Gidememenin getirdiği korku kapladı içini. “Bir sene bekleyemem.” diyordu.

Sesli olarak okumaya devam etti. Fazıl Acunman, Fatma Acunman, Mehmet Gümüştetin, Ziya Fırınđı, Hasibe Fırınđı, Tekin Adanır, Şevkiye Adanır, Hamit Yıkılmaz... Adı yoktu. En son sayfaya geldi. Tarık Karakuş, Mehmet Bahadır, Nurefşan Bahadır, Ramazan Kiriş, Salim Ortakçı... Evet, evet işte işte bu onun adı idi. Emin olmak için uzun uzun baktı. Salim Ortakçı yazıyordu. Yazıyordu işte. Utanmasa havalara zıplarak avazı çıktığı kadar bağıracaktı. İyice emin olmak için yanındaki adama sordu.

– Kardeş şuradaki ismi okur musun ne yazıyor?

– Salim Ortakçı yazıyor.

– Salim Ortakçı yazıyor değil mi?

– Yahu evet, öyle yazıyor.

En son listenin sondan ikinci kişisi olarak rastladı adına. Ne kadar mutluydu. Piyango çıksa bu kadar sevinmezdi. Dünyalar kendisinin oldu. Çılgılık atmak istedi, haykırışları ham ahlat gibi boğazına durdu. Eve gider gitmez karısına sarıldı.

– Gidiyorum Müşfika. Hacca gidiyorum. Hacca gidiyorum!

İçi içine sığmıyordu. Neden bu kadar seviniyordu nereden geliyordu bu neşe bilmiyordu. Bir meyhane sabahında laf olsun diye girilen sıra, hacca giden bir yoldu şimdi.

Çocuk gibi sevincinden yerinde duramıyordu. Evin içi koca adamın çılgınlıkları ile şenleniyordu. Ertesi gün hac parasını yatırdı, işlemlerini yaptırdı.

O senenin ramazanı onun için bambaşka geçti. Sahurlar, mukabeleler, iftarlar, teravihler... Çocukluğunda yaşadığı ramazan neşesini yeniden yaşadı bir defa daha. Sahura ilk kendi kalkıyor, elinden geldiğince bir şeyler hazırlıyor, sonra da buyur ediyordu ev ahalisini. Büyük kızı babasının mutfaktaki gürültüsüne uyansa da yataktan kalkmıyor, illâ babasının yanağına konduracağı bir buse ile kalkmak için uyur gibi yapıyordu.

Bayram seyran derken hac vakti gelmişti. Artık yola düşme zamanıydı. Mukaddes diyarlara gitme, Kâbe'ye yüz sürme zamanı... Bavulu hazır. Üç araba ile havaalanına gittiler. Arabaların üzerine bayraklar asılı idi. Mahalleli şaşkın bakışlarla Salim'i uğurladı. Bir maşrapa su döktüler arkasından, Peygamber Efendimiz'e bizden selâm götür diyenler oldu. Duada bizleri de unutmayasın diye tembih edenler... Çocuklar siparişlerde bulundular, konu komşu zezem ve hurma sipariş ettiler. Müşfika'ya "Hacı karısı olasın." "Allah sağ salim kavuştursun." dediler. Ayyaş Salim herkesle vedalaştı. Hakkınızı helâl edin diye haykırdı arabaya binmeden. Sesi titredi. Bu mahallenin her karışının kendi üzerinde hakkı vardı sanki... Ayyaş, sarhoş geçtiği yolları hacca gitmek için geçiyordu. Ba-

taklıktan kurtulması için atılan son can simidine sarılıyordu.

Beyaz renkli, üzerinde bayrak işli kıyafetlerle her yan hacı adayları ile doluydu. Havaalanına, binlerce güvercin konmuş gibiydi. Salim'in yüreği avcı eline düşmüş güvercin gibi pırpır atıyordu. Yüzünde tebessüm, sıkı sıkıya karısının elinden tutuyordu. O da bir güvercin misali uçacaktı kutsal topraklara. Peygamber diyarında bir güvercin oluverecekti. Yüzünde tebessümle karısına baktı.

– Hanım bu yolculuğu seninle yapmayı çok isterdim ama her şey öyle beklenmedik şekilde gelişti ki biliyorsun...

– Biliyorum Salim.

– Çocukların emaneti sana. Zaten hep sendeydi. Onlara iyi bak.

– Olur Salim.

– Herhangi bir şey olursa bizim akrabalara ilet oldu mu? Onlar yardım ederler.

– Tamam, sen tasalanma.

– Ben bakkala söyledim ne lazım olursa al, hesaba yazdır. Gelince öderim.

– Peki.

– Kurban bayramı için bizim birader size yardımcı olacak. Parasını verdim o kurbanı alıp kesecek. Etləri sen fakir fukaraya dağıtırsın. Çocuklara da bayramlık al oldu mu?

– Tamam. Ben hallederim.

– Gidip de dönmek dönüp de bulmamak var hanım. Hadi hakkını helâl...

Son sözünü tamamlayamadı. Kelimeler boğazına düğümlendi. Bir görünmez el sıkıştı boğazını, kelimeleri ağzına tıkamişti. Konuşamadı. Bütün kelimeler manasını yitirmişti sanki. Gözlerine hücum eden yaşlara inat, karısına baktı, sarıldı sonra. Kayalıkların arasından kendine yol bulan pınar misali, gözlerinden usulca süzülen yaşlar, yanağından gömleğine damladı. Salim ağlıyordu. Utanmadan, sıkılmadan ağlı-

yordu. İcini çekerek hıçkırarak ağlıyordu. Defalarca yutkundu. Zorla konuşmaya çalıştı:

– Hakkını helâl et hanım. Ben sana çok çektirdim. N’olur, hakkını helâl et.

Karısı da dayanamadı hıçkırıkları birbirine karıştı.

– Asıl sen hakkını helâl et Salim. Ben bütün hakkımı helâl ettim bilesin.

Kâbe’de bir adam, sabahlara kadar ibadet edip gözyaşı dökmekte... Hıçkırıklarını ihramına gömerken dualar tövbeler etmekte. Kıpırmızı olmuş gözlerinin yaşı kurumak bilmiyor..

Onu görenler “Sabahlara kadar Kâbe’de gözyaşları içinde tövbeler ederken görüyoruz, maşallah hiç yorulmuyor.” diyor.

Sabahlara kadar meyhanelerde süren bir hayat, sabahlara kadar Kâbe’de ibadet etme aşkı ile yanan bir hayata evrilmişti. Karanlık geceler gerçek şafakla tanışmıştı...

Salim bu gün on iki yıl önce yakaladığı istikrarla mutlu bir hayat sürmekte.

Onlarca yılını heder ettiği hayatını itmam etmeye çalışmakta.

O artık Ayyaş Salim değil; Hacı Salim...

Toros

Sevgili dedem Abdullah Karakuş'un aziz hatırasına...

– Oğlum bakır kazanları eşeklere yükleyin, haydi çabuk olun geç kaldık, herkes yola koyuldu, diye seslendi Abdullah Emmi.

Yaylaya doğru göç vardı. Çukurova'nın sıcağından Torosların kucağına sığınmanın adı idi yaylaya gidiş. Gerçi yazın çoğu pamuk derdinden köyde geçirilmişti. Güneş, yaktıkça yakıyordu toprağı, şerha şerha çatlayan toprağı bir ayak girse kaza ile kırılması işten değildi. Hele bir yağmur yağsa, damlalar fırından yeni çıkmış bir baklavanın şerbetini emmesi gibi kayboluverirdi hiçbir iz bırakmadan.

Yağmur burada her daim beklenen yolları gözlenen bir sevgilidir. Lakin o sevgili hasat zamanı gelirse bütün emekler zayolur. Baharda gelincik tarlası gibi olabildiğince kızıla boyanan tarlalar, yazın sonuna doğru bembeyaz pamuklarla gelin tarlasına dönüverirler. Tarlalar gelinlik giydiğı vakit gelen yağmur, çiftçinin huzurunu kaçıır, bembeyaz pamuklar üzüntüden sararır, çürür ve ölür. Çiftçiye de bunun yasını tutmak düşer.

Ekilen, otu çapalanan, ilâçlanan, sulanan pamuk bir bebek gibi büyütülür ve emekler. Kozalar çatladıktan sonra yağmur yiyen pamuk heba oldu demektir. İşte bu yaz da böyle olmuştu Türkmen köyünde. Onca emek, onca çaba, on beş dakikalık bir yağmurla heba olup gitmişti. Ağızları bıçak açmıyordu. Abdullah Emmi'nin en küçük oğlu Ahmed elinde bir

muşamba parçası ile yağmurdan korumaya çalışıyordu kozaları, iki metrelik muşamba ile iki dönüm tarla nasıl korunacaksa...

Abdullah Emmi mütevekkil bir eda ile seslendi:

– Gel oğul boş ver, uğraşma elbet bunda da var bir hayır.
Ahmet babasına rağmen devam etmişti koşuşturmaya.

Komşuları söze karıştı:

– Abdullah Efendi, buğday ekseydin emeklerin heba olmazdı.

– Allah bilir, olanla ölene çare yok artık.

– Yahu sen de yağmur yağsa yaş demezsin dolu olsa taş demezsin. Maşallah ne kadar rahat adamsın. Düzenin bozulmuş dert etmiyorsun.

– Sac düzene girer, hamur tükenir; iş düzene girer ömür tükenir. Dünya düzeni için bunca dertlenmeye değmez komşu. Yufkayı yapan da yer, kapıdan bakan da.

– İyi söylüyorsun, hoş söylüyorsun da bundan sonra ne yapacaksın ne yiyip ne içeceksin.

– Yahu seni duyan da kıtlıkta kaldık sanacak. Unumuz, odunumuz var elbet, ekmek yapar soğanla yeriz. Bir kapıyı kapatan Rabbim elbet başka kapılar açar.

Mevsim güze dönerken şimdi de yaylada üzümleri hasat zamanı idi. Pekmezler yapılıacaktı, o inci gibi narin üzümlerden, asma yaprakları toplanacaktı en güzel sarmaların yapılması için. Üzümler bir umuttu, pamuktan sonra.

Bütün köy, yaylaya gitmeye hazırlanıyordu. Bakır kazanlar kalaylatılmıştı günler öncesinden, buğdaylar öğütülmüş ekmekler yapılmıştı. Yörük köyü ataları gibi göçmeye hazırdı.

Camide sabah namazını kılanlar, eşyalarını yüklemekle telâşıyla evlerine yollandı. Gün yavaş yavaş ağarıırken bütün köy uzun bir kervan oldu. Atlar, eşekler, katırlar, inekler... Kervanın neşe kaynağı ise çocuklardı. Yanık buğday tenli yüzlerinde sabahın mahmurluğu, uykuyu yarım bırakmanın hu-

zursuzluğu vardı. Yumruk yaptıkları elleriyle yumuk gözlerini kaşıyorlardı, esnemeleriyle yarısı çürümüş yarısı sağlam süt dişleri görülüyordu. Bir müddet sonra uykuları dağılınca çocuklar gülmeye başladı. Güneş gibi neşe saçtılar çevrelerine. Köyü, sararmaya yüz tutan, kalkmaya hazırlanan misafir gibi dalın ucuna oturan yapraklarla terk etmişlerdi. Oysa yayla yolları köydekilere inat hâlâ yemyeşildi. Sarıdan yeşile yolculuk sürüyordu.

Abdullah Emmi ve ailesi bir at, iki eşek, arkada bir inek, ineğin buzağısı ve en arkada Toros'la çıktılar yayla yoluna. Yolda çocukları kurban bayramı yakinken yaylaya çıkmasaydık diye dert yanınca Abdullah Emmi onlara dönmüş ve “Yörük ne bilir bayramı, ılık ılık içer ayranı.” demişti. Yayla göçü ne bayram dinlerdi ne seyran. Zaman geldi mi çıkmak gerekirdi. Yumurtada yirmi bir gün duran civcivin çıkması gibi...

Toros evin köpeğiydi. Abdullah Emmi onu üç yıl evvel yaralı bir hâlde bulmuş, bakmış, büyötmüş ve eğitmişti. Attan, eşeklerden, hatta inekten daha kıymetli idi Toros; çünkü hayvanlar içinde sadece onun bir adı vardı ve ismiyle çağırılırdı. Diğerleri tür adlarıyla anılıyordu, inek, eşek, at... Oysa kimse Toros'a köpek demezdi. Yine hayvanlar içinde ciddîye alınıp konuşulan tek hayvandı Toros. O, ailenin bir ferdi gibiydi. Atlar gibi yük taşımaz, eşekler gibi çalışmaz, inekler gibi süt vermezdi, ama en kıymetli hayvan oydu.

Yaylaya gitmenin sevinci Toros'a da yansımıştı bir ileri bir geri koşup duruyordu. Havalara uçuyordu sevinçten. Bütün kervan yoldan giderken Toros etrafta dolaşmayı severdi. Bir kayalara çıkar bir derelere inerdi, kervanın biraz gerisinde kalınca da dili bir karış dışarıda panikleyerek koşar, kervana yetişirdi. Burnu yerinde durmaz bir koku bulmak için çabalar dı. Kafası önde yolda her şeyi koklaya koklaya gelirdi.

Torosların geçit vermez tepelerini bir yılan gibi dolaşan küçük patika yolda gidiyorlardı. Atların sırtlarında döşekler,

yastıklar, yorganlar, eşeklerinkinde heybeler ve kazanlar vardı. Eşekler kara olduğu için mi kara kazanlar bağlanırdı, yoksa başları önlerinde hiç itiraz etmeden yürüdüklerinden midir bilinmez. Adım adım aşarlardı yolları. Hiç itiraz etmeden... Hiç arkalarına bakmadan... Atlar gibi uzun boylu değillerdi, inekler kadar da faydalı. Lakin onlar da çalışırdı durmadan, bıkmadan usanmadan...

Yatsı ezanı yaylanın çınar altındaki ahşap mescidinden Toroslara doğru yayılırken yolcular da hedefine ulaşmıştı. Kervan ipi kopan tespih taneleri gibi dağıldı, herkes kendi evinin yolunu tuttu. Aylardır kullanılmayan evler kaba bir süpürgeден sonra oturulur hâle getirildi. Binbir güçlükle yüklenen hayvanlar yine bin bir güçlükle boşaltıldı. Hiç kimsede ne yemek yapacak ne de yemek yiyecek derman kalmamıştı. Namazlarını kılmaları ile yatmaları bir oldu.

Abdullah Emmi yükleri indirdikten sonra tütün tabakasını çıkartıp bir sigara sardı. Oturduğu kayadan baktı gece yorganını üstüne çeken dağlara. Üzümlerin durumunu bilmiyordu.

Toros kendi adını taşıyan dağlara kavuştuğunun farkında değildi. O bir köpekti emniyetle ilgili bir görevi vardı. O bilinçle nöbet tutacaktı, lakin bütün gün kilometrelerce yol yürümekten dermanı kesilmişti. Koca ağzını yaya yaya iyice bir esnedi. Odunluğun kenarında kendine bir yer buldu, ön ayaklarını yastık yapıp uzandı...

Saatler birbirini kovaladı, gecenin çekilmeye başladığını ilkin horozlar haykırdı, ardından sabah ezanı başladı. "Allahuekber" sesi karşı dağlardan yankı buluyordu. Bütün yayla halkı uyandı. Namazı müteakip yapılan kahvaltıdan sonra Abdullah Emmi merakla bağa indi. Sabah güneşinde boncuk gibi parlayan taneleri görünce: "Rabbimin lütfü." dedi. Aslında bağ çok iyi durumda değildi. Salkımlar az ve küçüktü. Yanına yaklaşan Ahmet ve Hasan üzgündü. Ahmet lisan-ı ha-

liyle anlattıklarını sözlü olarak tekrar etti:

– Baba hiç üzüm yok.

– Baksana oğlum üzümleri görmüyor musun?

– Ama Esatgilin bağını gördüm salkımlar dalları tarta-mış, her biri karpuz tanesi kadar.

– Allah bilir kulunu, ona göre verir çulunu. Oğlum bu kadar üzümü biz ancak kaynatırız. Fazlası olsa pekmez ya-pamayız yemekle de bitiremeyiz, israf olur. Ben bir kasabaya ineceğim sen ve ağabeyin pekmez toprağı getirin, tekneleri temizleyin.

– Tamam baba.

Abdullah Emmi atı ile kasaba yoluna koyuldu. Toros, il-kin Abdullah Emmi'nin peşinden gidip gitmemekte kararsız kaldı. İşin içinde gezme vardı lakin bir de atın peşinde seğırtip durmak. Kasaba çocuklarının kendisini taşlama riski de her zaman mevcuttu hem taşlı yollardan da ziyadesiyle bıkmıştı Toros. Kasabaya gitmek yerine gölgede uyumaya karar verdi. Ancak at gözden kaybolunca ne oldu ise Toros kararını değış-tirdi onları takip etmeye karar verdi. Abdullah Emmi “Toros, sen burada kal, peşimden gelme!” dedi ise de dinlemedi. Bir-kaç yıldır aşinası olduğu kasabanın taş yollarında sahibiyile ilerledi Toros. İhtiyar adam, birkaç kutu ziraî ilaç, birkaç düzi-ne çuval, çay, şeker, biraz da bisküvi alarak heybesine koydu, atına bindi.

Bütün bu işleri yaparken vakit öğle olmuştu. Atını cami-nin dış demirlerine bağlarken seslendi: “Toros ben namazımı kılıp geleceğim, sen bir yerlere kaybolmayasın.”

Abdullah Emmi şadırvana Toros da gördüğü bir kediye yönelmişti. Sahibinin gittiğini görmedi. Kedi görünce köpek olduğunu yeniden hatırladı. Kediyi neden takip ettiğini ya-kalasa ne yapacağını bilmeden kedinin peşinde koştu durdu. Köpek dürtüleri hayvanı rahat bırakmıyordu.

Kediyi tam yakalayacakken çevik kedi, anî bir hareketle

ağaca tırmandı ve yukarıdan Toros'a bakmaya başladı. Bizimki yapacak bir şey kalmadığını anlayarak, başı önde, kuyruğunu bacaklarına kıstırmış vaziyette atın yanına döndü. Ama o da ne! Abdullah Emmi yoktu.

Toros birden telâşlandı. Kafasını dikti. Nerede olsa kokusunu tanırdı. Havayı kokladı kokuya rastlamadı, yere eğilerek etrafı kokladı, bulamadı. Neredeydi acaba... Caminin avlusuna girdi, kokladı kokladı yoktu.

Avludaki herkesi tek tek koklamaya başladı. Cemaat ne oluyor diye birbirine bakarken tam bu sırada tanıdığı bir koku ile karşılaşan Toros kulaklarını dikti. Sahibini göremese de kokusunu bulmuştu işte... Abdullah Emmi'yi bulmuştu... Rahatlamıştı. Abdullah emmi avlunun en تنها köşesine çekilmiş kıs kıs gülerек onu izliyordu. Sahibinin sözünü dinlemediği için pişman oldu. Sahibinin kendisine nasıl ince bir ders verdiğini anladı. Ne de olsa anlayışlı köpekti. Köpeğin cami avlusunda yeri olmadığını da bilirdi, sahibini bulduğuna göre hemen atın yanına gitmeliydi. Sahibini bulan köpek mutluluğu ve gururu içinde kasıldı atın yanında. Köpek olmak ne iyiydi, ne yük taşıyordu ne de bir yere bağlanıyordu...

Avludakiler, birbirlerine neler olduğunu soruyordu. Kimse köpeğin neden böyle davrandığına bir anlam veremedi. Bu sırada ezan başladı. Avlu boşaldı.

Namaz bittikten sonra Abdullah Emmi bozuntuya vermeden yola koyuldu. Toros da peşinde, yolun bir sağında bir solunda, koş a koş a, koklay a koklay a onu takip ediyordu. Toros Toroslara geri dönüyordu.

Döveyim mi öldüreyim mi?

Kâbe'ye, gece çökünce her şey bir başka güzelleşmişti. Bembeyaz mermerler içindeki simsiyah Kâbe, beyaz sayfa üzerinde narin bir imza gibiydi. Gündüzki kalabalık, gece biraz seyreltiği için bu saatlerde tavaf etmek daha kolaydı.

Birden bir bağırtı duyuldu:

– Seni öldürürüm be adam!

Erzurumlu İsmail Amca öfkeden kıpkırmızı olmuş halde bir zencinin boğazına sarılmış sıkıyor, bağırtıyor; şiddetle azarlıyordu.

Adamın gözleri büyümüş gözlerinin beyazlığı siyah tenninde daha da fark edilir bir hal almıştı... Ne olduğunu anlamayan adam da bağırmaya başladı. Belli ki yardım istiyordu. Harem-i Şerif'te Kâbe'de, ibadet edenlerin yanında bir hacının bir başka hacının boğazını sıkması anlaşılır gibi değildi. Etraftakiler şaşkın şaşkın olanları seyrediyordu.

İsmail Amca hiddetten deliye dönmüş, ocakta bekleyen demir gibi kızarmıştı...

Türk kabile başkanlarından biri Türkçe sesler duyunca derhâl yanlarına varıp ne olduğunu anlamaya çalıştı.

– Hacı abi ne oldu?

– Hocam ben bu adamı öldürürüm.

– Abi dur, lütfen bırakır mısın adamı.

– Ama hocam...

– Lütfen... Allah rızası için...

İsmail Amca, ellerini gevşetti. Boylu boyunca yerde yatan

adam öksürdü, eliyle boğazını yokladı.

– Ne oldu hacı abi? Neden saldırdın adama.

İsmail Amca olanları anlatmaya başladı.

– Hocam, ha buraya geldim.

– Sonra

– Birkaç rekât kaza namazı kılayım dedim. Baktım ha bu adam Kur'an-ı Kerim okuyor.

– E ne var hacı abi bunda?

– Bunda bir şey yok...

– Adam tabi ki Kur'an-ı Kerim okuyacak bunun için adamın boğazı sıkılır mı?

– Canım hocam, Kur'an okusun canımı yesin. Bu baş Kur'an yoluna feda olsun lakin vaziyet bildiğin gibi değil.

Bu arada zencinin Arapça bir şeyler söylemesi üzerine İsmail Amca daha da bir hiddetlendi.

– Bak daha konuşuyor. Bana bak...

Kafile başkanı ve yakındaki diğer hacılar araya girerek mâni oldu.

– Hacı abi lütfen sakın ol.

– Bana diyorsun da hocam baksana adam peynir görmüş karga gibi gaklıyor, şimdi sümsüğü suratının ortasına koyacağım aklı başına gelecek.

– Ne olduğunu anlatıyordun sonra ne oldu?

– Kur'an'ı okudu. Sonra da koydu kafasının altına, uyudu. Kur'an-ı Kerim, Allah Teala'nın yüce kitabı, hiç yastık yapılır mı, ben bunu şimdi döveyim mi öldüreyim mi hocam?

– Tamam hacı abi, ben bu kardeşimize durumu anlatırım, diyerek adama kendi dilinde hadisenin sebebini anlatmaya başladı:

– Bizim ülkemizde Kur'an-ı Kerim'e çok büyük saygı gösterilir. Kur'an hep yüksek yerlerde tutulur, taşınırken koltuk altına alınarak taşınır, özel mahfazalar içinde saklanır. Bu hacı amca, senin Kur'an'ı başının altına yastık yaparak uyu-

duğunu gördüğü için sinirlenmiş.

Deminden beri olanları anlamaya çalışan zenci, işin aslını öğrenince birden ayağa kalktı. Saçı siyah, teni siyah, gönlü ak insan, İsmail Amca'nın ellerinden öperek ağlamaya başladı. Bu tavır karşısında İsmail Amca ilkin durakladı. Ne olduğunu anlamadı.

– Uşağım yapma... diyebildi

Zenci sımsıkı tuttuğu ihtiyar elleri öpüp duruyordu. İsmail Amca gözyaşlarını tutamadı, yıllar boyu neler gören gözler bir Kâbe'yi görünce ıslanmıştı bir de şimdi... Zenciyi kaldırarak sarıldı. Mukaddes topraklardaki hacılar, az önce birbirlerine bağırıp duran, birbirini öldüreceğini söyleyen iki farklı milletten, iki farklı ırktan, iki farklı kültürden gelse de tek bir dine inanarak kardeş olan hacıların dostluğuna şahit oluyordu. Birbiriyle kavga eden iki hacı şimdi ağlayarak birbirine sarılıyordu. Biri Kâbe'nin örtüsünün rengindeydi, biri Harem-i Şerif'in mermerinin renginde.

Kâbe'nin üzerinde, Mekke'nin üzerinde gece örtüsü vardı ve dualar yükseliyordu göğe...

Non-stop

- Cumartesi sabahı için Adana'ya iki kişilik yer var mı?
- Var efendim.
- Ortalardan iki kişilik bilet alacağız.
- Tamam.
- Yalnız otobüsünüz namazlar için duruyor değil mi?

Âdem'in sorusuna yazıhanedeki görevli ilgisizce "Evet evet." dedi. Biletleri aldılar.

Cumartesi 13.00'da otobüs Ankara'dan hareket etti. Otobüsün ön camında "Ankara-Adana non stop" yazıyordu. Non stop ne demektir ikisi de bilmiyordu, çok da merak etmediler geçip koltuklarına oturdular. Yolculuk başlayınca durum anlaşıldı. Otobüste WC vardı ve otobüs Adana'ya varıncaya kadar hiç durmayacaktı.

Otobüs bozkırında süratle ilerliyordu. Tuz Gölü'nü geçtiklerinde arkalarındaki yaşlı bir teyzenin yanındaki torununa: "Oğlum ne olmuş burada yoksa yaz günü kar mı yağmış?" dediğini duydular.

Öğle namazı vakti gireli çok olmuştu. Saat 16.00'ya gelmek üzere idi. Namaz vaktinin çıkmasına yarım saat kalmıştı. Otobüs durur diye çok beklediler ama nafile. Muavini çağırdılar. Abdullah, bordo smokinli muavinle konuştu:

– Biz öğle namazını kılmak istiyoruz. Müsait bir yerde durabilir misiniz?

- Valla otobüs non stop sefer yapıyor, duramaz.
- İyi de vakit çıkmak üzere.

– Oturduğunuz yerde kılsanız.

– Durdurulabilen araçlarda oturulan yerden namaz kılınmaz.

– İsterseniz kaptana sorayım, ama duracağını sanmıyorum, diyerek kaptanın yanına gitti.

Abdullah da muavini gözüyle takip ediyordu. Muavin kaptana bir şeyler söyledi. Kaptan iç aynadan Abdullah ve Âdem'e baktı. Kaşlarını çattı. Öfkeli bir şekilde muavine bir şeyler söyledi. Muavin gelerek: "Kaptan duramayız otobüste kılsınlar diyor." deyince Âdem: "Kaptanla ben konuşurum." dedi. Yerinden kalkarak kaptanın yanına gitti.

– Kaptan kolay gelsin.

– Buyrun!

– Kaptan, öğle namazının çıkmasına az kaldı. İki dakika bir benzinlikte dursanız da namazımızı kılsak...

– Yahu kardeşim az önce muavine de söyledim. Bu sefer non stop. Bu otobüs Adana'ya varıncaya kadar durmaz. İnsanı zor durumda bırakmayın, kılacaksınız namazınızı oturduğunuz yerden kılın!

– Kaptan abdestimiz var. İki dakika dursanız ne çıkar?

Âdem'in sözlerine kaptan cevap vermeden en önde oturan siyah saçlı, iyi giyimli genç bir bayan söze karıştı. "Şoför Bey, biz durmuyor diye bu otobüse bindik. Milletın namazını niyazını bekleyemeyiz." dedi. Yanında oturan daha yaşlıca başka bir bayan da: "Ayol sonra kaza edersin, niye şoförü zorluyorsun evladım." dedi.

Başkalarının da lafa karışmasına Âdem bozuldu ve yaşlı bayana dönerek: "Peki hanımefendi biz namazı kaza edemedi otobüs kaza ederse ne yapacağız?" dedi. Yaşlı bayan sustu ve yüzünü pencereye döndü. Yanındaki genç bayan: "Aman anne sen niye milletle muhatap oluyorsun." diye çıkıştı.

Şoför, Âdem'in kaza etmek lafını, otobüsün kaza yapması için beddua ediyor sandı ve yüksek sesle:

– Kardeşim hemen yerinize oturun! Benim babam da hacca gitti. Din diyanet bir size mi kalmış? Duramayız diyorum. Bu otobüs non stop sefer yapıyor. Ne anlayışsız adamlarsınız!

– Biz bilet alırken yazıhanedeki görevliye: ‘Namaz için durur mu?’ diye sormuştuk o da: ‘Evet’ demişti.

– İyi o zaman söyleyin yazıhaneciye otobüsü durdurun(?)

Bu arada otobüsün diğer kaptanı da geldi. Otobüsü süren kaptana göre daha gençti. Âdem’e:

– Beyefendi lütfen oturun. Diğer yolcularımızı rahatsız etmeyin!

– Bizi yolcudan saymıyor musunuz? Şurada bir yerde iki dakika dursanız ne olur sanki deyince ikinci şoför üzerine doğru yürüyerek:

– Bana bak, sana beyefendi diyorsam beyefendi ol, tatsızlık çıkarma, adamın canını sıkma diyerek kolundan çekiştirmeye başladı.

Âdem birden hiddetlendi: “Tamam otobüsü durdurun. Burada ineceğiz.” deyince kaptanlar oldukça şaşırıldılar. Dağ başında nasıl ineceklerdi. İkinci kaptan diğerinin kulağına eğilerek: “Bunlar bu dağ başında inemezler. Akıllarınca erkeklik taşıyorlar sen yavaşlar gibi yap ve ön kapıyı aç. Bakalım havaları mı inecek kendileri mi. İddiaya girerim inemezler.” dedi.

Âdem arka tarafa giderek durumu Abdullah’a anlattı. Abdullah:

– İyi de ağabey, bu dağın başında nasıl araba bulacağız?

– Allah büyüktür. Biz keyfimizden değil, samimi bir niyetle iniyoruz. O bize yardım eder.

Eşyalarını topladılar. İkinci kaptan ön taraftan: “Hadi inekseniz inin.” diye seslendi. Ön kapıya geldiler. Otobüs biraz yavaşlamış ve ön kapı açılmıştı, ama hala hareket ha-

lindeydi. Bir süre kapının önünde durdular. Rüzgâr şiddetli bir şekilde yüzlerine çarpıyordu. Elllerinde çantaları ile otobüsün durmasını bekliyorlardı.

Otobüsü süren kaptan: “İnmekte hala ısrarlı mısınız” deyince Abdullah: “Şu tünele varmadan durdur ineceğiz!” dedi. Kaptan inmekte ısrar etmelerine şaşırılmıştı. Adamlar namaz için parasını verdikleri otobüsten iniyordu. Olacak iş değildi. “Peki, siz istediniz.” diyerek yaklaşmakta oldukları tünele üç yüz, üç yüz elli metre kala Âdem ve Abdullah’ı indirdi.

Abdullah bagajdan bavulları aldı. Otobüsteki diğer yolculardan kimi küçümseyerek, kimi gülererek, kimi acıyarak birkaç kişi de takdirle Abdullah ve Âdem’e bakıyordu. Pencere kenarında oturanlardan bazıları, onları göstererek yanlarındakilere bir şeyler söylüyordu. Abdullah ve Âdem dağın başında otobüsten inmişti.

Âdem: “Abdullah, çabuk olalım vakit çıktı, çıkacak.” dedi hemen güneşin konumuna göre kıbleyi tayin ettiler ve namaza durdular.

Namaza durur durmaz büyük bir gümbürtü koptu. Namazları bitince sesin geldiği tarafa baktılar. Az önce indikleri otobüsün, sağ aynası ve kapısı tünelin girişindeki duvara toslamıştı.

Abdullah namaz için yere serdiği ceketini silkeledi, giydi. Âdem çantaları aldı. Yavaş yavaş otobüse doğru yürümeye başladılar.

Yaşlı kaptan bir yandan kendine kızıyor bir yandan da muavine bağıırıyordu. Sinirden kulakları salçalık biber gibi kızarmıştı.

İki arkadaş tekrar otobüse bindiler. Kaptanın yanından geçerken Âdem, Abdullah’a seslendi.

– Abdullah bu otobüs non stopmuş yolda durmazmış. Biliyor musun?

– Bilmez olur muyum ağabey.

Yolunacak kaz

Sultan II. Mahmud tebdil kıyafetlerini giydi. Tebdil ahırına giderek sıradan hayvanlardan bir tanesini aldı. Harem'in alt tarafındaki bu ahırda sıradan hayvanlar bulunurdu. Has Ahur'daki gibi uzun boylu, besili, bakımlı, üzerlerinde paha biçilmez mücevherlerle süslü koşum takımları olan padişah atları bulunmazdı burada.

Padişah Harem'den çıktı, tebdil ahırından getirilen alacalı renkte bir hayvana bindi. Biniş Yolu'ndan ilerledi Şal Kapısı'ndan sarayı terk etti. Ayasofya'nın yan tarafından şehre karıştı. Yanında tebdil kıyafetli iki mabeyinciyle birlikte çayın içine atılmış iki kesme şeker gibi gözden kayboldu.

Sair vakitte padişahın yakınına bile sokulamayacak olan mabeyinciler de severlerdi tebdil gezmeleri. Padişahın yanında olup da padişah değilmiş gibi rahat davranmak onlara garip gelse de hoşlarına giderdi. Nihayetinde üç kıta yedi iklim Devlet-i Aliye sultanının yanında serbest dolaşmak kaç kişiye nasip olurdu.

Padişah, ilmiye mensubu gibi giyinmişti. Yanındakiler de talebeyi andırıyordu. Uzaktan bakılınca da çok garip durmuyorlardı hani. Alay köşkü önünden geçtiler, Babıâli'ye bir nazar attılar. Asırlık çınarların sararmış yapraklarını kuru bir yufkanın kırılışında çıkan kırıntı sesiyle çiğnediler. Gelene geçene selam verdiler. Kiminden selam aldılar. Burası Osmanlı payitahtıydı selamsız dolaşılmazdı.

Sirkeci'ye indiklerinde padişah Boğaz'a baktı. Boğaz'dan

esen lodos sultan, kul ayırt etmeksizin herkesi üşütüyordu. Boğaz güzeldi, İstanbul mukim...

Sirkeci iskelesinde beşik gibi sallanan kayıklar ve üzerinde tekke dervişleri gibi salınan kayıkçılar nasiplerini bekliyordu. Ne kayığı sabitlemek mümkündü ne kayıkçıyı. Sultan atından indi, mabeynciler de peşinden. İskelenin yakınındaki bir ağaca bağladılar üç atı. Bekçiye üç kuruş vererek sağlama aldılar, tebdil ahırının müdavimlerini. Maksatları bir kayığa binip Üsküdar'a yollanmaktı lakin kayığa kapağı atabilene aşk olsun. Cezbeye gelmiş Bektaşî gibiydi hem kayık hem de deniz. Hani en kıdemli Bektaşî'nin "Kerim Allah" haykırışına aşk ile "Hu" diye mukabele eden hukeşanlar misali Boğaz'ın rüzgarına da dalgalar, sandallar mukabele ediyordu.

İskelenin çürümeye yüz tutmuş, ıslak tahtalarına dikkatle basarak kayığa yanaştılar. Mebeyncilerden biri atıldı:

- Es selamü aleyküm.
- Ve aleyküm selam beyim.
- Efendi, müsaade var mıdır.

Sarığının tülbent kuşağına, beyaz saçları değen aksakallı kayıkçı tebessüm etti.

- Müsaade Allah'tan beyim, buyrunuz.
- Bu havada karşıya vasıl olmak kâbil midir?
- Allah kerimdir beyim.
- Sonra bir muhatara vaki olmaya.
- Allah muhafaza.

Sessizce mabeyinciyle kayıkçının sohbetini dinleyen sultan, muhabbetin uzamasından rahatsız oldu:

– Haydi efendi laf u güzafa lüzum yok, diyerek kayığa binmeye yeltendi.

Mabeyncilerden biri kendini kayığa attı ve sultana elini uzattı. Diğer mabeyinci de iskelede ciğer kollayan kedi gibi pür dikkat bekledi. Olur da yardıma ihtiyaç olursa padişahın Boğaz'la kucaklaşmasına mani olmak için.

Kayık, Boğaz'ın dalgalı sularında sallana sallana ilerlemeye başladı. İhtiyar kayıkçı kendinden beklenmeyecek çeviklikle asılıyordu küreklere. Ancak acele etmiyor, kürekleri yavaş yavaş çekiyordu. Mabeyinci dayanamadı.

– Efendi küreklere biraz daha hızlı asılsan...

– Yok beyim. Deniz işi acele etmeye gelmez. Tez varayım derken taze giden çok acemi bilirim ben.

– Bizim de başımıza bir iş gelmez inşallah.

– Acele etmezsek gelmez inşallah. Hem biz Hüdai Tekkesi'ndeniz. Aziz Mahmud Hüdai Hazretlerinin bizlere duası vardır. “Bizi sevenler denizde boğulmasın ahir ömürlerinde fakirlik çekmesin, imanlarını kurtarmadıkça göçmesin.” diye.

Diğer mabeyinci tecrübeli kayıkçının saçına sakalına bakarak uzun zamandır kayıkçılık yaptığını düşündü:

– Kayık mı senden yaşlı baba, sen mi kayıktan?

– Vallahi ben bu kayığın yaşını bilmem lakin ben bu işi beş senedir yaparım.

– Beş sene mi? Daha evvelden ne yapardın?

– Padişah hazretlerinin donanmasında çavuşluk yaptım. Bahr-i Sefid, Bahr-i Siyah bizden sorulurdu. Tekaüde ayrılınca Allah boş duranı sevmez deyip bu kayığı aldım. Evdekiler ekmek bekler, boş durmaktansa Boğaz'da martılarla bir o yana bir bu yana gidip geliyoruz, Allah bir kısmet nasip ederse şükrediyoruz, vermezse sabrediyoruz.

– Saçı sakalı ağartmışsın...

– E dünya bir değirmen taşı gibi fasılasız döner başımızda. Başında değirmen taşı dönünce onun unu da adamın saçına, sakalına yapışveriyor işte.

Sultan II. Mahmud, mabeyincilerin garip suallerine bir mana veremedi. Kayıkçının yanına yaklaştı. O kürekleri ahes-te çekerken koyu bir sohbeta daldı, mabeyinciler bir padişahın bir kayıkçıyla ne konuşacağıнын merakıyla kulak kabarttılar konuşulanlara. Musahabe padişahın suali ile başladı:

– Baba otuz iki ile aran nasıl?

Simasında yılların derin imzası görülen kayıkçı müşteri-sinin yüzüne baktı ve:

– Otuz ikiyi otuza vuruyorum, neticede onu da ikiye bölüyorum on beş ediyor, dedi.

Bir müddet suskunluk oldu. Osmanlılarda aralıksız uzun uzun sohbet etmek hoş karşılanmazdı. Gözler, inatla kayığı takip edilen martıya takıldı. Martının bir tüyü koparak suya düştü. Sultan yeniden sordu:

– İşitiyorum ki son zamanlarda şehirde hırsızlık artmış, senin evine de giren oldu mu?

– Bundan iki ay evvel biri girdi. Birkaç gündür de birisi dolanıp duruyor.

Kayık dalgaların üzerinden seke seke ilerlerken iki genç mabeynci sultan ile kayıkçının sohbetini anlamaya çalışıyor, pür dikkat onları dinliyorlardı. Kayık Üsküdar İskelesi'ne yaklaşmak üzereyken Sultan II. Mahmud kayıkçıya döndü:

– Baba sana iki besili kaz yollasam hiç incitmeden yola-bilir misin?

– Tasalanmayın beyim. Allah'ın izniyle hiç incitmeden cascavlak yolarım.

Hünkâr, kayığa bir kese akçe attı Üsküdar'da Osmanlı halkının içine karıştı. Mabeyinciler ise konuşulardan bir mana çıkartma derdindeydi. Saraya döner dönmez kayıkçı ile hünkârın kendi aralarında ne konuştuklarını yorumlamaya çalışsalar da bir netice çıkaramadılar. Otuz iki, otuz, on beş, hırsız, kaz... Acaba bunlar birer şifre miydi. Eğer hünkâr bir gün kendilerini huzura çağırıp: “Ben sizi tebdil gezmelerine götürüyorum da siz benim konuştuklarıma muttali olamıyor musunuz?” diye sigaya çeker, ettiği laflarla alakalı sual ederse halleri nice olurdu.

İki mabeynci bu panikle ertesi gün soluğu Sirkeci'de aldılar. Bir gün önce bindikleri kayığı ve sultanla konuşan ka-

yıkçıyı aramaya başladılar. Onu kayıkçı kahvehanesinde buldular.

– Sizinle hususi bir mevzuda konuşacaklarımız var, daha müsait bir yere geçsek.

Kahvehaneden üç tabure aldılar ve bir köşeye çekildiler. Boğazın rıhtıma çarpan dalgalarına martı sesleri eşlik ederken suallerini sıralamaya başladılar.

– Baba bizi hatırladın mı?

Yaşlı kayıkçı üniformalı mabeyncileri baktı ve:

– Hatırladım, dün sizi Üsküdar'a geçirmiştım. Lakin üç kişi değil miydiniz?

– Evet üç kişiydik. Bizler Topkapı Sarayı'nda padişah hazretlerimizin hizmetinde çalışıyoruz.

– Allah padişah efendimize zeval vermesin.

– Amin. Yanımızdaki üçüncü kişi aslında kimdi biliyor musun?

– Kimdi?

– Padişah efendimizin bizzat kendileri idi.

– Müftehir oldum efendim.

– Baba dün padişah efendimizle sohbet ettin. Amma aramızda geçen soru ve cevaplardan bir mana çıkartamadık. Bunları öğrenmeye geldik, dedi ve kayıkçının taburesinin kenarına bir kese altın bıraktı.

Kayıkçı gülümsedi:

– Yalnız efendiler bu kese sadece birinci soru ve cevabı içindir. Çünkü çok önemlidir, baştan söylemiş olayım sonra bozuşmayalım.

– Tamam kabul.

– Padişahımız buyurdular ki: 'Otuz iki ile aran nasıl?' yani ağızımızda otuz iki diş olduğu için maişetimin nasıl olduğunu, geçinip geçinemediğimi soru eylediler. Bendeniz de dedim ki otuz ikiyi, otuza vuruyorum. Bir ay malûmunuz otuz gündür, neticede onu da ikiye bölüyorum on beş ediyor.

– On beşten kastın nedir.
– Çalıştığımız günlerin kazancı bizi ancak on beş gün idare ediyor, demek istedim.

– Çok basitmiş meğer. Biz hiç böyle düşünememiştik.

İkinci mabeynci:

– Peki ikinci soruların ve cevapların manası ne idi?

– O da önemlidir, diyen kayıkçı birinci sorular için konulan keseye bakınca diğer mabeynci de bir kese altın çıkartıp diğer kesenin yanına bıraktı.

Kayıkçı:

– Efendim, hünkârımız buyurdular ki: ‘Son zamanlarda şehirde hırsızlar artmış, senin evine de giren oldu mu?’ Yani son zamanlarda evlenmeler arttı senin de evlenen oğlun oldu mu? Ben de: ‘Bundan iki ay evvel biri girdi. Birkaç gündür yeni birisi de dadandı girmeye çalışıyor.’ dedim. Yani bir oğlumun iki ay önce evlendim ve sofrada bir kaşık daha var. Diğer oğlum da etrafımda ‘evlendir’ diye dolanıyor, demek istedim.

Mabeyncileri bir gülme aldı. Biri, kahkahasına güc bela ara vererek sordu:

– Ya üçüncü soruların manası ne idi?

İhtiyar kayıkçı gülümseyerek genç saraylılara baktı, taburesinin kenarına bırakılan iki kese altını alıp ayağa kalktı ve:

– Aman efendim, kerem buyurun. Onun cevabını da sizler bulun, dedi.

Mabeynciler şaşkın bir şekilde birbirlerine bakarken sözlerine devam etti.

– Padişahımız efendimiz buyurdular ki: ‘Sana iki besili...’

Mabeyncilerin yüzlerinde kahkahalardan artakalan tebessüm birden kayboldu. Renkleri attı, kayıkçı sözünü tamamladı:

– Allah hünkârımızın ömürlerine ömürler ihsan eylesin.

